

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Bc. Petra Kušlová DiS.

Společenská odpovědnost v mateřské škole

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Aleny Vavrdové, Ph.D. a s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu zdrojů.

V Brně dne 28. 11. 2017

Podpis:

Poděkování

Děkuji Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce a poskytování cenných rad. Děkuji také všem předškolním pedagogům v Jihomoravském kraji, kteří se ochotně podíleli na realizaci empirické části a také Ing. Romanu Strakovi z Krajského úřadu Jihomoravského kraje za mnoho materiálních podkladů a podpoře při realizaci diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST	8
1.1 Vývoj tématu společenské odpovědnosti	10
1.1.1 Osobnosti v CSR.....	12
1.2 Rozměr CSR.....	13
1.3 Charakteristické znaky.....	13
1.4 Tři pilíře společenské odpovědnosti	14
1.4.1 Ekonomická oblast.....	15
1.4.2 Sociální oblast.....	16
1.4.3 Environmentální oblast	17
1.5 Úrovně aktivit.....	18
1.6 Stakeholder.....	18
2 PROJEKT ODPOVĚDNÁ ŠKOLA.....	20
2.1 Asociace společenské odpovědnosti	20
2.2 Odpovědná škola	21
2.2.1 Přínosy vyplývající ze zapojení mezi Odpovědné školy	22
2.2.2 Rozměr CSR v Odpovědné škole	23
2.2.3 Zapojení do projektu Odpovědná škola.....	23
2.2.4 Oblasti projektu Odpovědná škola	24
2.2.4.1 Ekologie.....	24
2.2.4.2 Přístup ke studentům a zapojení rodičů.....	26
2.2.4.3 Výživa a zdraví	27
2.2.4.4 Zaměstnanecké podmínky	29
2.2.4.5 Aktivity v místní komunitě.....	31
2.2.5 Sebehodnotící dotazník	32
II EMPIRICKÁ ČÁST.....	39
3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	39
3.1 Oblast výzkumného šetření	39
3.2 Cíl a dílčí cíle výzkumného šetření	39
3.3 Výzkumné otázky a předpoklady	40
3.4 Metodologie empirické části	41
3.5 Charakteristika výzkumného vzorku	42
3.6 Předvýzkum	43
3.7 Organizace výzkumného šetření.....	43
3.8 Vyhodnocení získaných dat	44

4	SHRNUTÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	61
	ZÁVĚR	68
	POUŽITÉ ZDROJE.....	70
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ.....	73
	SEZNAM OBRÁZKŮ	74
	SEZNAM TABULEK.....	74
	SEZNAM GRAFŮ	75
	SEZNAM PŘÍLOH.....	76
	PŘÍLOHY	
	ANOTACE	

ÚVOD

Zapojení nejen mateřské, ale jakékoliv školy do projektu Odpovědná škola, je příslibem na delší dobu, ne-li na celý život tohoto zařízení a osob s ním spojených. Škola se snaží plnit závazky, které tento projekt stanovuje a nachází tak pro sebe mnoho nového, co může ovlivnit všechny osoby se školou spřízněné. Samozřejmě to nemusí být nic těžkého, škola se nemusí finančně vyčerpat ani dělat velké akce pro veřejnost. Důležitým aspektem je, že myšlenku společenské odpovědnosti mateřská škola přijala za svoji a snaží se naplňovat její celkovou filozofii.

Téma společenské odpovědnosti v mateřských školách jsem si zvolila záměrně, protože mateřská škola, ve které pracuji, je do projektu Odpovědná škola zapojena již 2 roky a má to pro naše zařízení velký přínos. Ráda bych se proto tomuto tématu věnovala ve své diplomové práci, a tak inspirovala a pomohla dalším mateřským školám se do projektu zapojit.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a empirické. Cílem teoretické části je prostudování odborné literatury a sepsání stěžejních myšlenek z oblasti společenské odpovědnosti a jejího vlivu a užitku pro mateřské školy. Tato část je rozdělena do 2 hlavních kapitol, které jsou dále rozpracovány a pojednávají o tématu společenské odpovědnosti jako celku u nás i ve světě. Podrobněji popisují charakteristické znaky a pilíře společenské odpovědnosti, představují důležité historické posuny. Dále také popisují přínos projektu Odpovědná škola pro mateřské školy a 5 základních oblastí projektu, kterými jsou aktivity v místní komunitě, zaměstnanecké podmínky, ekologie, přístup ke studentům a zapojení rodičů, výživa a zdraví.

Cílem empirické části je výzkumné šetření za účelem zjištění, jak mateřské školy v Jihomoravském kraji České republiky naplňují oblasti projektu Odpovědná škola, aniž by byly do tohoto projektu cíleně zapojeny. Hlavní cíl bude opřen o dílčí cíl, kterým je mimo sestavení dotazníku také informovanost pedagogů o tématu společenské odpovědnosti v mateřských školách.

Se společenskou odpovědností se setkáváme ve veřejném životě, ve státní správě i samosprávě, a stejně tak v soukromých firmách. Tyto firmy si často konkurují, proto se někde snaží profitovat z označení společensky zapojené organizace, společensky odpovědné firmy. Některé firmy tuto skutečnost využívají čistě ke svému zisku, jiné, a to správným způsobem, k naplnění hlavního poslání, a to propojením pozitivního vnímání okolního prostředí a potřeb společnosti. Díky naplňování těchto myšlenek se může stát společenská odpovědnost jedním

z možných úhlů pohledu na hodnocení jednání subjektů, a to na úrovni jednotlivců, spravovaných územních celků i různých typů organizací.

Mnoho těchto institucí často zvažuje nové inovativní přístupy, kterými by se lišily od druhých. Nikde ale nelze jasně definovat jasné nástroje, jak tyto kvality a nové přístupy měřit. Můžeme nějaká zavádějící měřítka nastavit u podobně zaměřených firem a institucí, ale vždy se budou něčím lišit, čímž se dostáváme opět do bodu, že oblast, jako společenská odpovědnost není něco, v čem se dá soutěžit, natož vyhrávat. Je to oblast, ve které by se měl každý nějakým způsobem, jemu dostupným, angažovat.

I školy mají mnoho možností, jak jednat společensky odpovědně, a tomu všemu dává „hlavičku“ právě projekt Odpovědná škola, který stanovuje oblasti, ve kterých mohou školy své vize odpovědně naplňovat, a být tak v něčem oproti ostatním dál.

Cílem diplomové práce není pouze informovat o společensky odpovědném chování zvláště v mateřských školách, ale podnítit ve čtenáři myšlenku, zda jeho chování je odpovědné ke společnosti, jestli někdy přemýšlí nad svými činy a nad jejich dopady. Dále také zmapovat situaci u mateřských škol v Jihomoravském kraji, zda nezávisle na zapojení do projektu Odpovědná škola už nyní jeho myšlenky školy naplňují, s přesahem o následnou spolupráci s těmito školami a pomocí se zapojením do tohoto projektu.

Mojí snahou je, aby byla diplomová práce užitečná jak v teoretické části, kde sumarizují konkrétní myšlenky o společenské odpovědnosti a kde dávám čtenáři odpovědi na jeho otázky v této oblasti, tak také v empirické části, kdy mohu pomoci dalším mateřským školám, aby na sobě pracovaly, pomáhaly svému okolí i společnosti a učily své děti odpovědnému chování.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLEČENSKÁ ODPOVĚDNOST

V mnoha oblastech života se čím dál více směřuje k tomu, aby se lidé chovali zodpovědně. K sobě navzájem, k přírodě, k lepšímu životnímu stylu. Odpovědné chování je důležité ve svých mnoha sférách, jak v neziskovém sektoru, tak i v soukromém podnikání či ve státní správě. V posledních letech žijeme ve světě, kde roste zájem o problematiku společenské odpovědnosti. Ta je podporována ze strany mezinárodních organizací, Evropské unie, některých vlád i samosprávných celků. Pozornost k firmám zainteresovaných v této oblasti, které svými počiny přispívají k lepšímu životu, je stále vyšší a je již také doplněna o mnohá studia a významné dokumenty.¹

„Ke společenské odpovědnosti se hlásí různé subjekty jako ke značce, prezentují se různými certifikáty jako značkou kvality ve společenské odpovědnosti, na veřejnosti vystupují „manažeri společenské odpovědnosti“, po občanech se žádá, aby jednali společensky odpovědným způsobem, obce i kraje organizují různé aktivity podněcující společenskou odpovědnost.“² Tím, že nelze jednoznačně uchopit pojem společenské odpovědnosti, se jeho interpretace často zaměňuje, není dogmaticky stanoveno, co všechno je zde zakomponováno. Vše se ale odráží v dnešní společnosti, v mezilidských a společenských problémech a tématech, v našem každodenním životě, v našich krocích, které za které máme zodpovědnost k sobě samým, k našim blízkým, okolí i ostatním lidem. Žádná literatura ani organizace neuvádí přesnou definici toho, co to společenská odpovědnost je. Můžeme na ni nahlížet z mnoha úhlů. Někdo ji chápe jako dárcovství, filantropii, pořádání akcí pro veřejnost, solidaritu k druhým.

V České republice je spíše nositelem informací ze zahraničí, kam sahá i její historie. Setkáváme se s ní právě díky prezentacím mezinárodních organizací či z informačních zdrojů. Ve světě se často naznačuje, že společensky odpovědné chování je jakýsi druh filantropie, dárcovství, sociálního podnikání, zasílání finančních obnosů neziskovým organizacím nebo pořádáním akcí pro veřejnost.

Pojem Společenská odpovědnost je odvozen z původního anglického názvu Corporate Social Responsibility, označováno pod zkratkou CSR, jež je mezinárodně používanou

¹ POKORNÁ, D. Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

² KUNZ, V. Společenská odpovědnost firem. Praha: Grada Publishing.

zkratkou.³ Originál názvu je možno detailně překládat podle jednotlivých slov, hlavní význam však spočívá v celém slovním spojení.

Corporate můžeme přeložit do českého jazyka jako firemní, podnikavý.

Social nabývá významu sociální, společenský.

Responsibility označuje rozdílnost ve slovech odpovědnost a zodpovědnost. Zodpovědnost ve smyslu činit někoho zodpovědným za nějakou věc, skutečnost, situaci, kdežto odpovědnost je ve smyslu způsobu jednání někoho odpovědného za své činy.

*„CSR je v informačních zdrojích vymezováno různorodě. Výchozí myšlenkou je, že jakákoliv organizace je přímou součástí společnosti, ve které realizuje své aktivity či vytváří svůj prvotní zisk. Organizace není izolovanou jednotkou, ale je součástí širšího systému vztahů ve společnosti a její prosperita v důsledku závisí na zdraví okolní společnosti a na způsobu jejího vnímání okolní společnosti.“*⁴ V literatuře se můžeme seznámit s mnoha definicemi, které se snaží CSR z různého pohledu vystihnout. Za prvního autora definice a také otce CSR, který toto téma předložil jako ucelenější pojem, považujeme H. R. Bowena. Ten ve své publikaci *Social Responsibilities of the Businessman* v roce 1953 představil první definici CSR: *„Jedná se o závazky podnikatele uskutečňovat takové postupy, přijímat taková rozhodnutí nebo následovat takový směr jednání, které jsou žádoucí z hlediska cílů a hodnot naší společnosti.“*⁵

Další uváděné definice, které se zaměřují i na konkrétní oblasti CSR jsou:

„CSR je pojímána jako dobrovolné integrování sociálních a ekologických hledisek do každodenních firemních operací a interakcí.“

Evropská unie

*„CSR je chápána jako dobrovolný závazek firem chovat se v rámci svého fungování odpovědně k prostředí i společnosti, ve které podnikají.“*⁶

Platforma Business Leaders Forum

³ POKORNÁ, D. Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

⁴ Tamtéž, s. 10.

⁵ Tamtéž, s. 19.

⁶ Tamtéž, s. 10.

„Odpovědná firma je taková firma, která umí naslouchat všem stakeholders a poctivě reaguje na jejich obavy.“⁷

Starbucks

„CSR je záležitostí, kdy organizace nejsou odpovědny jen za maximalizaci svých zisků, ale také za uznání jednotlivých potřeb všech zúčastněných stran: zaměstnanců, zákazníků, různých demografických skupin, a to především v regionech, ve kterých realizují své podnikatelské aktivity“⁸

PricewaterhouseCoopers

„CSR činí pro naši firmu závazek chovat se společensky odpovědně vůči svému okolí, spravedlivě vyvažovat naše potřeby a potřeby všech zainteresovaných stran, které mají oprávněný zájem podílet se na našem podnikání.“⁹

Chiquita

1.1 Vývoj tématu společenské odpovědnosti

Udržování dobrých vztahů mezi lidmi, vzájemná pomoc a starání se o společné prostředí je ve většině lidí zabudováno jako přirozená věc. Společenskou odpovědnost můžeme definovat v mnoha historických událostech, v lidském jednání a situacích, kterými naše společnost dlouhá léta procházela. Svůj hlavní význam a pojmy v terminologii získává až v 50. letech 20. století. Za zlomový lze považovat konkrétní rok, a to 1953, kdy H. R. Bowen vydává svoji knihu, ve které celou tehdejší situaci společenské odpovědnosti popisuje a snaží se ji definovat.¹⁰ V dalších letech dochází ke změně v nazírání společnosti na chování podnikatelských subjektů, očekává se od nich, že přijmou aktivní roli a využijí svůj vliv a finanční prostředky, aby pozitivně ovlivnili život kolem sebe.¹¹ V 50. letech přichází myšlenky odpovědnosti vůči světu z USA

⁷ KULDOVÁ, L. Společenská odpovědnost firem: etické podnikání a sociální odpovědnost v praxi. Kanina – Plzeň: OPS, 2010, s. 19.

⁸ Tamtéž, s. 19.

⁹ Tamtéž, s. 19.

¹⁰ PETŘÍKOVÁ, R., Z. HOFBRUCKEROVÁ, R. LEŠINGROVÁ a P. HERCÍK. Společenská odpovědnost organizací. 1. vyd. Ostrava: DTO CZ, 2008.

¹¹ KUNZ, V. Společenská odpovědnost firem. Praha: Grada Publishing, 2012.

do Evropy a rozšiřují se v mnoha zemích. Příčinou vzniku a rozvoje tématu CSR v USA je dán širší legislativní úpravy, které je v oblasti lidských práv a zaměstnaneckých podmínek podstatně omezenější než v evropských zemích.

Výraznějším obdobím zájmu prošel vývoj CSR v 60. a 70. letech, kdy probíhá intenzivní specifikace toho, co je a co není tématem CSR. Definice se upřesňují a doplňují o názornou platformu, a to tak, že organizace, které naplňují pouze základní legislativní požadavky, nelze za společensky odpovědné považovat. Do povědomí se také začíná dostávat A. B. Carroll, který svoje myšlenky staví na čtyřech základních pilířích. Jedná se o odpovědnost ekonomickou, legislativní, etickou a dobrovolnou, míněna jako filantropická.¹² Popularita a dynamika tématu CSR akceleruje v 80. letech, probíhá diskuse především na teoretické úrovni, zainteresovaní lidé se čím dál více snaží implementovat CSR do více oblastí, přesto důkladně a s jasným zaměřením. Více je pohled zabírán na manažery firem, kteří se o CSR začínají také zajímat a přibírat do života jejich konkrétních firem. Tím, že CSR pojímá širokou škálu oblastí, se ve světě dostávají na povrch i rozdílné teorie a termíny, např. Společenská vnímavost organizací nebo Společenská výkonnost organizací. Proto je jasné definování CSR velice důležité, i když se nedá konkretizovat pro celý svět. V Evropě dochází k hlavnímu rozšíření pojmu CSR až v období 90. let, prvním větším centrem je Velká Británie. V Evropě se zaměřuje CSR více na etické požadavky v podnikání, vytváření etických kodexů a celých programů odpovědného podnikání. Příčiny růstu zájmu o toto téma souvisí s rostoucí pozorností veřejnosti vůči negativním efektům globálně fungující světové ekonomiky, kde sehrávají svou roli média a občanské iniciativy. U firem se pozornost zaměřuje na poškozování životního prostředí, formování životního stylu spotřebitelů, chování vůči dodavatelům a odběratelům. V roce 1995 je na vyzvu předsedy Evropské komise Jacquese Delorse založena CSR Europe, která sdružuje partnerské organizace členských zemí ve snaze rozvíjet teorii a praxi společenské odpovědnosti. Po pěti letech, v roce 2000, je na Evropském summitu v Lisabonu učiněna výzva k centrálnímu umístění CSR do podnikatelské strategie organizací. Rok poté je v už i v Zelené knize publikována první definice s vymezením CSR. V konečné podobě je ale pojetí CSR koncipováno stejně v Evropě jako v USA. Od roku 2005 jsou organizovány tzv. Evropské trhy za přítomnosti stovek podniků, které slouží k výměně zkušeností, inovací a nových možností na poli CSR. Následující rok se nese v duchu zvýšení povědomí o CSR, vychází publikace nejlepších příkladů, podporují se multi-partnerské iniciativy, transparentnost, výzkum, osvěta, zvyšuje se informovanost spotřebitelů, podpora malého a středního podnikání nebo celkový

¹² PETŘÍKOVÁ, R., Z. HOFBRUCKEROVÁ, R. LEŠINGROVÁ a P. HERCÍK. Společenská odpovědnost organizací. 1. vyd. Ostrava: DTO CZ, 2008.

globální rozměr. Tyto myšlenky jdou za vzor všem regionům v Evropě i mimo ni, kde je o CSR zájem. Další roky už ukazují na jasnější koncepce řešení všech oblastí CSR.¹³ Probíhají setkání s nejvyššími představiteli Evropského společenství, řediteli národních i menších firem, představitelů CSR iniciativ a společně se snaží myšlenky společensky odpovědného chování zahrnout do více oblastí, mezi více lidí.¹⁴

V současnosti prosazují myšlenku CSR Organizace Spojených národů a Evropská unie. Do dnešního dne bylo sepsáno mnoho dokumentů, které definují a zabývají se společenskou odpovědností. Důležitější ale je, že je tato myšlenka čím dál více aplikovaná do praxe různých organizací, ať už státních, soukromých či jiných, a také zabírá širší obsah tohoto vymezení.¹⁵

1.1.1 Osobnosti v CSR

Za prvního autora a „otce“ CSR je považován **H. R. Bowen** (27. 10. 1908 – 22. 12. 1989), americký ekonom a vysokoškolský profesor, který podnikatelům předložil formu CSR jako ucelenější systém a snažil se o jasné definování všech hlavních oblastí a podoblastí, které do společenské odpovědnosti spadají.

Prvky odpovědného podnikání můžeme sledovat i v přístupech **Henryho Fordy**.

Archie B. Carroll pojmenovává CSR jako závazek zapojených firem přijímat taková rozhodnutí a realizovat takové postupy, které jsou žádoucí z hlediska hodnot a cílů naší společnosti. Ve svých teoriích zakomponovává hlavní pilíře nesoucí stěžejní myšlenky společenské odpovědnosti.¹⁶

Anna Putnová se také snaží o definování CSR. Vnímá ji jako chování firem, kdy se zohledňují potřeby vnitřního i vnějšího prostředí, aby obecně napomáhaly celkovému zlepšování stavu naší společnosti, a to i nad rámec našeho očekávání a působení.¹⁷

¹³ ZADRAŽILOVÁ, D. Společenská odpovědnost podniků: transparentnost a etika podnikání. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010.

¹⁴ POKORNÁ, D. Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

¹⁵ GREGOR, F. Společenská odpovědnost firem a ochrana životního prostředí: jak hodnotit odpovědnost korporací?. Praha: Zelený kruh, 2007.

¹⁶ KAŠPAROVÁ, K. a V. KUNZ. Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování. Praha: Grada, 2013.

¹⁷ KULDOVÁ, L. Společenská odpovědnost firem: etické podnikání a sociální odpovědnost v praxi. Kanina – Plzeň: OPS, 2010, s. 19.

Milan Hejl tvrdí, že mnoho společností vidí společenskou odpovědnost jako komunikační disciplínu, přesto cesta k dobré pověsti je opřena o naplňování myšlenek CSR.¹⁸

1.2 Rozměr CSR

V teoriích o společenské odpovědnosti jsou zavedeny dva typy rozměrů, a to vnitřní a vnější.

Vnitřní rozměr CSR se týká zdraví a bezpečnosti práce, cílených zaměstnanců a s tím spojené investování do lidských zdrojů, řízení změn a řízení ekologických dopadů.

Vnější rozměr je zaměřen více na okolí, především v místní komunitě, na obchodní partnery, dodavatele a spotřebitele, také obsahuje ekologické otázky a oblast lidských práv.¹⁹

20

1.3 Charakteristické znaky

I když existuje celá šíře přístupů a vymezení a nelze jednoznačně stanovit všechny dogmativní prvky CSR, snaží se Vilém Kunz ve své publikaci *Společenská odpovědnost firem* představit základní charakteristické rysy, které se v různých mírách ve společnosti objevují.

- **Princip dobrovolnosti** – firmy a organizace vyvíjejí dobrovolné aktivity, které jdou nad rámec jejich povinností vymezených legislativním ustanovením, nejsou donucovány silou zákona, veškerá rozhodnutí týkající se CSR jsou zcela dobrovolná.
- **Angažovanost firem** – subjekt se sám aktivně podílí v oblastech společenské odpovědnosti, nečeká, až k tomu bude vyzván, vytváří nové pozitivní trendy ve společnosti, tvoří nové hodnoty a cíle firmy.
- **Důvěryhodnost** – CSR je součástí živé kultury firmy, všemi je přijata za své a není problém ji naplňovat.
- **Aktivní spolupráce a otevřený dialog se všemi zainteresovanými skupinami** – vztahuje se na všechny osoby, které může subjekt nějak ovlivnit, na zákazníky, zaměstnance, dodavatele a místní komunitu. Důležitou součástí je i spolupráce s vládou a neziskovým sektorem.

¹⁸ KUNZ, V. *Společenská odpovědnost firem*. Praha: Grada Publishing, 2012.

¹⁹ GREGOR, F. *Společenská odpovědnost firem a ochrana životního prostředí: jak hodnotit odpovědnost korporací?*. Praha: Zelený kruh, 2007.

²⁰ POKORNÁ, D. *Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

- **Systematičnost a dlouhodobý časový limit** – CSR je dlouhodobou záležitostí firmy, je součástí strategického plánování, průběžných kontrol i hodnocení subjektů. Hlavní myšlenky jsou směřovány k dlouhodobým cílům, na jejich naplňování se pracuje po delší čas a během této doby se konkrétní pojmy stále utváří.
- **Odpovědnost vůči společnosti a závazek firem přispívat k rozvoji kvality života** – společensky odpovědný subjekt se snaží projevovat zájem o své okolí, o dění v něm, o minimalizaci sociálních, etických a environmentálních rizik, hledání trvale udržitelných řešení.
- **Fungování firmy s ohledem na tzv. tříbodové podnikání** – jedná se o moderní koncept podnikání, stojící na třech pilířích, ekonomickém, sociálním a environmentálním, proto také zdůrazňuje, že by se firmy neměly zabývat pouze maximalizací svého zisku a ekonomického růstu, ale soustředit svoji pozornost právě na oblasti v základních pilířích CSR.^{21 22}

1.4 Tři pilíře společenské odpovědnosti

V nejrůznějších pojetích autorů je téma CSR interpretováno v podobě tří hlavních oblastí odpovědnosti – pilířů. Patří sem oblast **ekonomických aktivit**, jako je transparentnost v podnikání, věrnostní programy pro klienty, odmítnutí korupce, preference místních dodavatelů, výběr obchodních partnerů podle jejich přístupu k zaměstnancům a okolí.

Dalším pilířem jsou **sociální aktivity**, jako je respektování rovných příležitostí, podmínky pro rozvoj zdraví a bezpečnosti, rozvoj vzdělávání zaměstnanců, lidská práva, zapojení zaměstnanců do sociálních aktivit, dialog se zúčastněnými stranami, vyváženost pracovního a osobního života.

Třetím pilířem je **environmentální část** odpovědná v ekologické politice dané organizace, ve zmenšování dopadu na životní prostředí, v ochraně přírodních zdrojů.^{23 24}

²¹ KUNZ, V. Společenská odpovědnost firem. Praha: Grada Publishing, 2012.

²² KAŠPAROVÁ, K. a V. KUNZ. Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování. Praha: Grada, 2013.

²³ POKORNÁ, D. Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

²⁴ PÍCHA, K. Společenská odpovědnost podniku v aktuálních trendech a souvislostech. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012.

Dalším možným členěním obsahu CSR je vytyčování okruhů činností, které se používají zvláště u institucí působících v oblasti společenské odpovědnosti.

Marketplace - etický způsob podnikání a naplňování poslání bez porušování zákonů, transparentní sdělování informací o činnosti.

Workplace - pracovní prostředí s kvalitními pracovními podmínkami, rovné příležitosti pro všechny zaměstnance.

Local community - zaměření se na místní komunitu a spolupráce v ní.

Environment - ohleduplnost k životnímu prostředí, hospodaření se zdroji a odpady, recyklace.

Implementace CSR - poradenství v oblastech CSR.

Reportování a komunikace CSR - vytvářejí a zveřejňují dokumentů.²⁵

Obr. č. 1: Pilíře společenské odpovědnosti

1.4.1 Ekonomická oblast

„Hlavním cílem každého podnikání je dosažení zisku (resp. trvalé dosahování zisku a dlouhodobý růst cen akcií firmy), což samozřejmě umožňuje firmám následně financovat celou řadu svých společensky odpovědných aktivit. Do této oblasti lze v pojetí CSR zařadit:“²⁶

²⁵ KUNZ, V. Společenská odpovědnost firem. Praha: Grada Publishing, 2012.

²⁶ KUNZ, V. Společenská odpovědnost firem. Praha: Grada Publishing, 2012, s. 21.

- Zaměstnanci se vyhýbají korupci a chovají se eticky, firma má vypracovaný etický kodex, popř. jiný dokument upravující chování.
- Firma přijala a uplatňuje principy dobrého řízení, flexibility, tvořivosti a svobody.
- Organizace je transparentní, věrohodná a ochotná poskytovat informace o svém působení na trhu.
- Firma dlouhodobě buduje vztahy se zákazníky a dodavateli, vytváří rovné příležitosti při výběru dodavatelů. Jedním z hlavních cílů jsou spokojení zákazníci, kterým jsou nabízeny kvalitní výrobky za přijatelné ceny.
- Firmy mimo zájmy hlavních vlastníků sledují i další investory a pravidelně je informují o své činnosti.²⁷

1.4.2 Sociální oblast

„Tato oblast souvisí především s péčí firmy o své zaměstnance a s pracovními podmínkami, které firma pro své zaměstnance vytváří. Představitelé podnikatelského sektoru by si měli uvědomit, že spokojený a motivovaný zaměstnanec je v dnešní znalostní společnosti klíčovým faktorem k jejich úspěšnému fungování.“²⁸

- Vytváření takových podmínek, aby mohli zaměstnanci sladit svůj pracovní i osobní život, možnost pružné pracovní doby, využívání práce z domova, udržování kontaktů se zaměstnanci v době rodičovské dovolené, sdílení informací, opatření vedoucí ke snazšímu opětovnému začlenění do pracovního procesu.
- Rozvoj lidského kapitálu zvyšováním kvalifikace, rozšiřování znalostí a dovedností zaměstnanců, možnost kariérního postupu.
- Zajištění rekvalifikace propuštěných zaměstnanců, starost o jejich další uplatnění, konzultace a další pomoc.
- Zaměstnanecká politika má vytvořená pravidla pro poskytování sociálních a jiných zaměstnaneckých výhod, které jdou většinou nad rámec legislativy.
- Ochrana zdraví zaměstnanců, zajištění pravidelných lékařských prohlídek.
- Zaměstnávání minoritních skupin obyvatelstva, především absolventy škol, matky s malými dětmi, handicapované.

²⁷ Tamtéž

²⁸ Tamtéž, s. 22.

- Otevřené a přátelské klima – možnost vyjádření vlastního názoru, podpora a týmová spolupráce.
- Respektování rovných pracovních příležitostí bez ohledu na pohlaví, věk, etický původ, národnost, sexuální orientaci, víru či zdravotní postižení. Hlavní význam má podpora silných stránek člověka ve prospěch firmy a jeho samého.²⁹

1.4.3 Environmentální oblast

„Odpovědnost firmy v této oblasti je třeba uplatňovat jak uvnitř firmy samotné, tak i vzhledem k vnějšmu prostředí, které firma svým fungováním nějakým způsobem vždy ovlivňuje, ať již se jedná o vzhled dané krajiny, hlučnost, využívání zdrojů, emise, odpady či dopravní zátěž. Firma by se měla snažit tyto nepříznivé dopady související s její činností na okolní komunity co nejvíce eliminovat, a to nejlépe systematickou proaktivní politikou v této oblasti.“³⁰

- Environmentální principy jsou zahrnuty do procesu výběru dodavatelů a subdodavatelů.
- Odpadové hospodářství – třídění a recyklace odpadů, používání recyklovaného papíru.
- Striktní dodržování pravidel při manipulaci s rizikovými látkami.
- Ochrana a šetrné zacházení s přírodními zdroji, snižování spotřeby energie a vody, využívání alternativních a obnovitelných zdrojů energie.
- Monitoring vlivu na životní prostředí.
- Omezování negativních dopadů na životní prostředí.
- Investice do ekologických technologií.
- Vytváření ekologické politiky firmy, která zavádí ekologicky šetrná opatření nad výrobou, produkty i službami.^{31 32 33}

²⁹ Tamtéž

³⁰ Tamtéž, s. 24.

³¹ PAVLÍK, M, a M. BĚLČÍK. Společenská odpovědnost organizace: CSR v praxi a jak s ním dál. Praha: Grada 2010.

³² PLÁŠKOVÁ, A. Společenská odpovědnost firem (CSR): aplikace a hodnocení: podnikatelský sektor. 2. vyd. Praha: Národní informační středisko podpory kvality, 2009.

³³ KULDOVÁ, L. Nový pohled na společenskou odpovědnost firem: strategická CSR. Plzeň: Nava, 2012.

1.5 Úrovně aktivit

Realizace aktivit, která v praxi tvoří neoddělitelný provázaný celek, tvoří makroúroveň, mezoúroveň a mikroúroveň.

Makroúroveň představuje řešení otázek CSR na úrovni vztahu společnost – stát – podnikání. Na této úrovni se teorie společenské odpovědnosti zabývá ekonomikou jako celkem, dále také utvářením obecných podmínek pro podnikání. CSR vychází z principů rovnosti lidských příležitostí, respektování lidských práv a solidarity občanů. Řešení všech těchto otázek vyžaduje transparentní tržní systém, a tím tak vytvoření důvěry v ekonomický systém dané země, územních celků. Tato úroveň zaštiťuje řešení CSR v rámci Evropské unie.

Mezoúroveň představuje řešení otázek už na úrovni organizací. Vše se již řeší směrem dovnitř organizace. Jedná se o vztahy zaměstnanců a dalších zainteresovaných stran v místní komunitě. S mezoúrovní je spjata i kultura dané organizace, na které se právě mohou odrážet prvky CSR, etické kodexy zaměstnanců.

Mikroúroveň se již zabývá jednotlivci a jejich pojetím odpovědného chování. Do této skupiny spadá každý zaměstnanec organizace propagující myšlenky CSR, manažeři, kteří rozhodují o aktivitách v organizaci.³⁴

1.6 Stakeholder

Stakeholder je pojem, který se dá do češtiny přeložit jako zainteresovaný subjekt nebo aktér. Důležitá je ale nejen zainteresovanost určitých subjektů, nýbrž také fakt, že mohou a jsou schopni aktivně jednat, podílet se a ovlivňovat určitý problém a dosahování záměrů organizace. „*Stakeholdery jsou míněni všichni, ať již jednotlivci, skupiny nebo subjekty, kteří přímo či nepřímo ovlivňují (pozitivně či negativně) chod firmy, nebo jsou přímo či nepřímo ovlivňováni jejím působením a fungováním. Přičemž i toto působení může být bezprostřední nebo zprostředkované.*“³⁵ Tím pádem mohou v důsledku svých aktivit ve firmě něco získat nebo naopak ztratit. Stakeholdeři mohou přijít s danou firmou jak do přímého, tak nepřímého kontaktu. Do této skupiny můžeme zahrnout zákazníky, akcionáře, zaměstnance, obchodní

³⁴ POKORNÁ, D. Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

³⁵ TETŘEVOVÁ, L. Společenská odpovědnost firem společensky citlivých odvětví. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017

partnery, dodavatele, zástupce státní správy a samosprávy, odbory, mezinárodní organizace, média.

Podle vlivu na činnost a fungování firmy můžeme rozlišit dvě skupiny stakeholderů:

- Primární stakeholderi s významným vlivem na chod podniků – vlastníci a investoři, zaměstnanci, zákazníci, dodavatelé.
- Sekundární stakeholderi – vláda, občanská sdružení, veřejnost, lobbisté, konkurenti, média, obchodní sdružení.³⁶

³⁶ TETŘEVOVÁ, L. Společenská odpovědnost firem společensky citlivých odvětví. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017.

2 PROJEKT ODPOVĚDNÁ ŠKOLA

Společenská odpovědnost je do pedagogické praxe převáděna formou propagace na školách, především na univerzitách. To ovšem neznamená, že by tato myšlenka měla zůstat jen v jedné úrovni vzdělávacího systému. Koncept společenské odpovědnosti je možné zařadit do všech typů škol za předpokladu, že zohledníme jejich specifickou situaci a postavení. Většina z nich ale už nyní, mnohdy nevědomky, cíle CSR naplňuje.

Na trhu již nyní existuje mnoho skupin a organizací, které se CSR ve vzdělávání věnují. Souhrnně je však nejvíce naplňována u A-CSR (Asociace společenské odpovědnosti) skrze projekt Odpovědná škola. Tento projekt zaštiťuje síť partnerských škol, a to jak mateřských, tak i základních, středních a vysokých, které mají touhu učit vědomostem, dovednostem i odpovědnému chování.

Projekt Odpovědná škola je inovativní v tom, že učí školy komplexnímu pohledu na společenskou odpovědnost. Nenásilnou formou dětem a studentům ukazuje, co mohou všechno ovlivnit, a co může pro druhé znamenat jejich zájem. Proto je dobré seznamovat s pojmem společenská odpovědnost všechny vzdělávací stupně a inspirovat k odpovědnému chování. Podpora vědy a výzkumu v rámci společenské odpovědnosti vše završuje. Projekt podněcuje nejen děti a studenty, ale také jejich rodiče, aby přemýšleli, jak mohou ovlivnit svět pozitivním směrem na základě vlastního chování.^{37 38}

2.1 Asociace společenské odpovědnosti

Asociace společenské odpovědnosti je nezisková organizace, která tvoří nezávislou a otevřenou platformu pro všechny, kteří mají zájem měnit pohled na současné pojetí společenské odpovědnosti. Vstoupit do této asociace může jakákoli firma, která aktivně pečuje o své zaměstnance, podporuje svůj region, není jí lhostejný dopad svých činů na životní prostředí, podporuje místní komunitu, ve svém chování je plně transparentní, ctí zásady podnikatelské etiky a morálky.

Díky jedinečné vizi šíří A-CSR myšlenky společenské odpovědnosti nejen mezi firmy, ale i mezi neziskové organizace, sociální podniky, veřejnou správu, školy i jednotlivce. A-CSR se

³⁷ Asociace společenské odpovědnosti
<http://www.spolecenskaodpovednostfirem.cz/oasociaci/>

³⁸ KLODOVÁ, D. Společenská odpovědnost základních škol – bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

stala hostitelskou organizací Národní sítě Global Compact Česká republika a do ČR tak přináší jedinečné globální know-how United Nations Global Compact, největší platformy udržitelného podnikání na světě pod OSN. Ve spolupráci s dalšími členskými organizacemi a partnery tak transformuje globální myšlenky a celosvětové strategie do lokálních projektů.³⁹

Obr. č. 2: Logo Asociace společenské odpovědnosti

2.2 Odpovědná škola

Odpovědná škola je projekt, který se začíná rodit v roce 2013 pod záštitou Asociace společenské odpovědnosti. Za svůj cíl si stanovuje zvýšit povědomí o společenské odpovědnosti u škol, a předávat si tak příklady dobré praxe, a tím inspirovat další subjekty.

Projekt Odpovědná škola chce lidem ukázat, že společenská odpovědnost není prázdná fráze a ve vzdělávání hraje významnou roli pro budoucí chování celé naší společnosti. Děti, žáci a studenti kromě klasického vzdělávání vnímají i kulturu, sociální a vzdělávací potřeby místa, kde žijí a kde se vzdělávají, proto je důležité, aby aktivity školy i dětí samotných nadále rozvíjely toto prostředí i mimo něj.

Zapojit se tedy mohou všechny možné školy bez omezení, důležité je chtít odpovědně jednat a chovat se příkladně pro druhé. Proto je do tohoto projektu zapojeno i mnoho mateřských škol. Je dobré seznamovat s myšlenkami odpovědného chování již děti předškolního věku, vést je k zodpovědnosti, k podpoře životního prostředí a jejich lokalitě, mít pozitivní vztah s druhými a respektovat každého jedince. Správné morální hodnoty od těch nejmenších, integrita a odpovědnost spolu s úctou k tradicím může v budoucnu výrazně přispět k rozvoji celé společnosti. Ve všech těchto oblastech je projekt Odpovědná škola inovativní, učí komplexnímu pohledu na společenskou odpovědnost. Stanovuje konkrétní oblasti, přesto

³⁹ Tamtéž

³⁹ Odpovědná škola

<http://www.odpovednaskola.cz/>

nechává mateřským školám a dětem volnou ruku, jak které téma uchopí a co v něm budou podnikat.

Do projektu jsou společně se školou a dětmi zapojeni také rodiče, vzájemně se s dětmi podporují a vymýšlí nové nápady, jak svoji školu podpořit. Díky různým událostem a akcím tak děti mění pohled na společenskou odpovědnost u dospělých. Dříve byla tato odpovědnost výsadou dospělých, opak je ale pravdou. Právě u dětí je celá budoucnost, od dětí se mohou dospělí učit, a díky projektu Odpovědná škola se tak zapojit do myšlenek dnešní společnosti.⁴⁰

41 42

*„Společensky odpovědným se člověk nerodí,
Společensky odpovědným se stává.“⁴³*

Obr. č. 3: Logo Odpovědné školy

2.2.1 Přínosy vyplývající ze zapojení mezi Odpovědné školy

Přínosy pro vnitřní prostředí školy:

- zvýšení efektivity provozu a snížení nákladových rizik,
- řízená sebereflexe vlastního přínosu,
- spolupráce s dalšími organizacemi a školami,

⁴⁰ ACSR Výroční zpráva 2015

<http://www.spolecenskaodpovednostfirem.cz/wp-content/uploads/2016/10/A-CSR-vyrocní-zprava-2015.pdf>

⁴¹ Asociace společenské odpovědnosti

<http://www.spolecenskaodpovednostfirem.cz/oasociaci/>

⁴² KLODOVÁ, D. Společenská odpovědnost základních škol – bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

⁴³ Odpovědná škola

<http://www.odpovednaskola.cz/>

- vytváření systematického a potřebného zázemí pro celkovou spokojenost dětí a zaměstnanců,
- sdílení a výměna zkušeností,
- zapojení do projektu bez finanční zátěže.

Přínosy pro vnější prostředí školy

- reputace mezi školami,
- zájem klientů,
- přitažlivost pro případné sponzory,
- nabytí nového zájmu u zřizovatele,
- lepší obraz v očích veřejnosti,
- viditelnosti v místní komunitě,
- možnost získání ocenění v oblasti společenské odpovědnosti,
- odlišení od konkurence.

2.2.2 Rozměr CSR v Odpovědné škole

Oba z rozměrů, které byly představeny v dřívější kapitole, se dají aplikovat i do sféry státní, cíleně pak do školského prostředí, do prostředí mateřských škol. **Vnitřní rozměr**, který dbá především na bezpečnost fyzického prostředí, jako jsou ergonomické aspekty, bezpečnost práce, zdraví a kulturu prostředí jsou u malých dětí velice důležité. Každý zaměstnanec, ať už pedagogický či nepedagogický, musí dbát na takové prostředí, aby se z většího množství dětí, které se v mateřských školách momentálně nachází, nikdo nezranil. Pracovní podmínky představují náplň etických příkladů dobré praxe, které jsou zahrnuty do každodenního chování. Pedagog jde dětem příkladem, ukazuje mu na běžných denních situacích chování druhých, představuje mu základy slušného chování, utváří v dětech první názory o světě a žití v něm tak, aby si lidé neubližovali, ale vzájemně pomáhali.

2.2.3 Zapojení do projektu Odpovědná škola

Zapojení do různých programů a projektů často školská zařízení vzdávají kvůli nejasným požadavkům, nutnosti doložení složitých dokumentů a příslibů věcí, které organizace nemůže zaručit. V rámci registrace mezi Odpovědné školy stačí mít čas a chuť si ověřit, jak splňuje

škola či školské zařízení podmínky pro získání certifikátu a značky Odpovědná škola. Jedná se o oblasti zaměstnaneckých podmínek, spolupráce s rodiči, studenty, životosprávy, ekologie a ovlivňování dění u místních spoluobčanů a dalších organizací. V každé oblasti, která nabízí mnoho položek, je potřeba splnit min. jedno kritérium. Asociace neprovádí žádné inspekce a nezjišťuje, jak pravdivě je dotazník s podmínkami naplňován. Organizace čestně prohlašuje, že jsou výsledky jejich reflexe pravdivé a každý rok vykazuje svoji aktuální situaci a své pokroky.⁴⁴

2.2.4 Oblasti projektu Odpovědná škola

Projekt Odpovědná škola se stejně jako celá myšlenka společenské odpovědnosti snaží naplňovat tytéž oblasti. Samozřejmě v přiměřené míře a rovnováze přejaté do školské sféry. Své myšlenky odpovědného chování dělí do oblastí ekologie, přístupu ke studentům a zapojení rodičů, výživy a zdraví, aktivit v místní komunitě a zaměstnaneckých podmínek. Primárně jsou tyto oblasti stanoveny pro vyšší stupně školského systému, než je mateřská škola, podstata je ale stejná, některé myšlenky je jen potřeba uchopit tak, aby vyhovovaly mladším dětem a celkovému systému vzdělávání v mateřských školách.

2.2.4.1 Ekologie

Odpovědná škola poukazuje na jednu ze stěžejních oblastí odpovědného chování, která se stará o prostředí přímo ve školách s dopadem na celou společnost, a předává dětem myšlenky, jak se šetrně chovat k přírodě a jak šetřit přírodní zdroje.

„Posilujeme ekologicky šetrné fungování školy a zároveň, prostřednictvím výuky, rozvíjíme environmentálně odpovědné jednání žáků. Usilujeme o vytváření pozitivního vztahu žáků k přírodě a vytváříme příležitosti pro jejich kontakt s přírodou přímo ve výuce. Vedeme žáky k porozumění a vlastnímu zkoumání životního prostředí. Společně s žáky usilujeme o šetrný provoz školy. Podílíme se na řešení místních reálných problémů a situací souvisejících s životním prostředím.“⁴⁵

⁴⁴ Odpovědná škola

<http://www.odpovednaskola.cz>

⁴⁵ Odpovědná škola: oblast Ekologie

<http://www.odpovednaskola.cz/kriteria>

Činnosti v oblasti ekologie

❖ Vztah k přírodě

Škola usiluje o vytváření pozitivního vztahu dětí k přírodě. Vytváří příležitosti pro kontakt s přírodou během pobytu v mateřské škole. Za vhodných podmínek se upřednostňuje učení ve skutečném světě.

V literatuře i z vlastních zkušeností mnoho pedagogů ví, že kontakt dětí s přírodou posiluje jejich fyzické i psychické zdraví, zvyšuje motivaci k učení a tím i zlepšuje vzdělávací výsledky. Osobní kontakt je více než všechny knihy a didaktické materiály. Moderní technologie jen doplňují skutečné poznatky z přírody.

Kontakt s přírodou je možný přímo v areálu mateřské školy, na vlastní zahradě, kde děti mohou pěstovat rostliny, pozorovat hmyz atd. V mnoha městech pomáhají s výukou o přírodě i centra ekologické výchovy, neziskové organizace zabývající se životním prostředím a další střediska, která doplňují informace v podobě výukových programů, pracovních listů a zážitkovým učením.

❖ Porozumění životnímu prostředí

V mateřských školách se děti v každém ročním období učí ve třídách a především přímo v přírodním světě o koloběhu celého roku. Zkoumají přírodní živly, které se přetváří v jiné konzistence, které se v různých ročních obdobích adekvátně využívají. Zjišťují, jak příroda člověku pomáhá, jak mu může ublížit, pokud ji on sám bude ničit. Jak přírodu chránit, a co dělat, aby nám nezanikaly zvířecí či rostlinné subjekty.

Mateřská škola vede děti, aby měly zájem o bádání v přírodě. Podněcuje zájem o zkoumání okolí dítěte, zájem o přírodní jevy ve světě, v jiných kulturách. Důležité je zjišťování vazeb, návaznosti a ovlivňování, které je v přírodě na prvním místě. Děti se tak mohou naučit, že každé jejich rozhodnutí, každý jejich čin ovlivní, ať už pozitivně nebo negativně, budoucnost nejen v přírodě, ale v životě jejich i dalších lidí.

❖ Šetrný provoz školy

Mateřská škola usiluje o snížení negativního dopadu na životní prostředí. Především se jedná o úsporu energie, šetrné umývání nádobí, učení dětí šetřit vodou, nakládání s odpady, nakupování a používání výrobků šetrných k životnímu prostředí, třídění a likvidace odpadů.

❖ Řešení problémů životního prostředí

Škola se společně s místní komunitou, s obcí podílí na místních reálných problémech a pomáhá tyto problémy řešit možnostmi, které má. Ukazuje tak dětem, že je potřeba pracovat na přírodním prostředí ve svém okolí a že je v silách každého jedince, aby s tím něco dělal.

Začátkem každého rozhodnutí pomoci k lepšímu životnímu prostředí je jednoduché třídění odpadu, na kterém se mohou podílet i děti ve třídách mateřských škol. Stačí si stanovit rozdílné odpadkové koše a jednou za čas jít společně s dětmi tyto odpadky do příslušných kontejnerů vyhodit. Bavit se společně s dětmi, k čemu recyklace slouží, co se z materiálu může znovu vytvořit a čím vším třídění společnosti pomáhá.

2.2.4.2 Přístup ke studentům a zapojení rodičů

Oblast přístupu ke studentům, v případě mateřských škol k dětem, se zabývá rovnocenným vzděláváním pro všechny děti. Potírá diskriminaci a pracuje s odlišnostmi dětí. Právo na vzdělávání od mateřské školy má každý, povinností nastává od září 2017 rok před nástupem do základní školy. Přesto může tuto vzdělávací instituci navštěvovat každý a nemělo by být pouze v silách dítěte a jeho rodiny přizpůsobit se škole, ale škola by měla aktivně pracovat na zajištění takových podmínek, aby bylo dítě ve škole šťastné a mohlo se rozvíjet.

„Chceme být školou, která umožňuje všem žákům bez rozdílu navštěvovat běžné třídy. Usilujeme o to, aby na individualizovaném přístupu k žákům byla postavena nejen výuka, ale i celá organizace a filozofie školy. Naši učitelé se věnují zejména tomu, aby každý žák plně využíval a rozvíjel svůj potenciál a zároveň se naučil komunikovat a spolupracovat s ostatními. Odlišnost žáků vnímáme jako příležitost k rozvoji, nikoliv jako problém či přítěž.“⁴⁶

Činnosti v oblasti přístupu ke studentům a zapojení rodičů

❖ Otevřenost a efektivita

Cílem mateřské školy je příprava dítěte na vstup do základní školy, na vstup do života a úspěšné začlenění do společnosti. Toho nelze dosáhnout ve škole, která neodpovídá dnešní rozmanité společnosti. Proto je potřeba, aby už učitelé pracovali na příjemném a informacemi naplněném prostředí, aby se v něm každé dítě cítilo dobře a byla mu zajištěna efektivní edukace.

⁴⁶ Odpovědná škola: oblast Přístup ke studentům a zapojení rodičů
<http://www.odpovednaskola.cz/kriteria>

Celkově je v dnešní době pojata otevřenost jako velké téma, společnost se připravuje nejen na integrační opatření, ale na povrch vstupuje pojem inkluze a inkluzivní vzdělávání, což s sebou přináší mnoho otázek, mnoho práce, ale snad i mnoho úspěchů a spokojených dětí.

Otevřenost se netýká jen dětí ve školách, ale také spolupráce rodiny a školy, zapojení rodičů do dění jednotlivých tříd, poznání dovedností jejich dětí a spolupráce na utváření hodnot.

❖ Individualizace a aktivizace

Škola klade důraz na maximalizaci potenciálu každého dítěte. Při výukových i ostatních aktivitách převažuje spolupráce a kooperace. Učitelé zaujmají roli partnerů, supervizorů a mentorů. Všechny děti si hrají a učí se v kontextu dosažení společného cíle, zároveň však každý pracuje na svém posunu ve vývoji.

❖ Hodnocení posunu

Děti by se měly dokázat samy zhodnotit. Uvědomovat si, v čem se posunuly a na čem je potřeba zapracovat. Mateřská škola podněcuje děti k hodnocení jejich výrobků, jejich činů. Podstatné je, aby se každý jedinec hodnotil sám za sebe a ne ve vztahu k druhým, v mateřských školách je potřeba odbourávat soutěživost, a tím pádem výkonnostní hodnocení.

❖ Zajištění podmínek

Mateřská škola by měla v rámci svých možností vytvořit bezbariérové a všem dětem přístupné prostředí, a to za podpory speciálních pedagogů, asistentů pedagogů, úpravy školního prostředí a pořízení odborných pomůcek a hraček.

I děti mohou vytvářet lepší podmínky, samy mohou pracovat na prostředí své školy a třídy, mohou se podílet na tzv. dětské filantropii. Děti mohou společně s pedagogy např. sbírat hračky pro potřebné děti, uspořádat benefici svých výrobků a výtěžek předat na pomoc nemocným dětem, vyrábět předměty společně s rodiči, čímž se opět naplní model zapojení rodinných příslušníků a těmito výrobky dělat radost jiným dětem, lidem v domovech důchodců atd.

2.2.4.3 Výživa a zdraví

„Výživa je jednou z hlavních složek našeho zdraví. Od dětských let poskytujeme lidem kvalitní stravu a tekutiny, fyzický rozvoj, kvalitní podmínky, abych jejich fyzické i psychické zdraví bylo v normě a člověk obstál ve světě.

Usilujeme o to, aby provozovatelé jídelen poskytovali chutnou, vyváženou a pestrou stravu s preferencí čerstvých, sezónních, lokálních a regionálních potravin a aby dbali na ekologicky šetrné fungování školních jídelen na každém provozním úseku, od nákupu až po odpad. Vedeme žáky k potěšení ze zdravého jídla a zodpovědnosti vůči životnímu prostředí z pozice spotřebitele. Děti jsou také vedeny k vnímání vlastního tělesného a duševního zdraví i zdraví druhých a k zodpovědné péči o něj.“⁴⁷

Činnosti v oblasti výživa a zdraví

❖ Trvalá udržitelnost

Posledním krokem provozního úseku je podání hotového pokrmu spotřebiteli, tedy dětem. Odpovědné chování je ale třeba dodržovat i v dalších fázích, od nákupu potravin, u jejich přípravy a hospodaření s odpady.

Děti se i díky stravování mnoho učí. Nabízené potraviny se odvíjí od sezónního období a lokace, ve které se mateřská škola nachází. Děti tak mohou probírat odlišnosti v jejich mateřské škole a jiné vzdělávací instituci na druhém koci světa.

❖ Zdravé stravování

Škola komunikuje s provozovatelem jídelny o složení jídelníčku a navrhuje případné změny. Jídelny se snaží maximálně využívat regionálních dovozců potravin a sezónního ovoce a zeleniny. V mateřských školách není snadný výběr z více druhů jídel, přesto je strava pro děti zajímavá a vyvážená.

Děti mají dostatek tekutin po celý den, nejsou jim nuceny slazené šťávy a čaje, k dispozici mají vodu.

❖ Pozitivní vztah k jídlu

„Stravování ve školních jídelnách je výchovné, protože je místem, kde děti získávají znalosti, jak se stát zodpovědným spotřebitelem. Školní jídelna může být současně i příležitostí pro vzdělávání zaměstnanců školy či rodičů v oblasti potravinářských výrobků a gastronomie jako takové.“⁴⁸ V mateřských školách je stravování součástí vzdělávání, většina dětí je

⁴⁷ Odpovědná škola: oblast Výživa a zdraví
<http://www.odpovednaskola.cz/kriteria>

⁴⁸ Tamtéž

v mateřské škole stravována. Aby nevznikaly přílišné odlišnosti, snaží se jídelny maximálně připodobnit stravu i dětem s dietou.

Společný oběd či přesnídávka jsou místem, kde se děti učí stolovat, umožňuje odstranit sociální bariéry mezi dětmi a u malých dětí se utváří první vztah k jídlu. Dítě jej ochutnává a utváří si svůj názor.

❖ Porozumění vlastnímu zdraví

Pokud sní dítě něco špatného, pozná na vlastním těle, že mu to uškodilo. Naopak z dostatku tekutin a vyvážené stravy má dítě energii a může trávit čas, jak si přeje. Příkladem jsou samozřejmě i zaměstnanci školy, stravují se stejně, jako děti, po obědě odpočívají, pravidelně sportují, jsou dětem příkladem vlastním životem.

Děti se dokáží i vzájemně ovlivňovat, např. se upozorňují na zvýšený hluk ve třídě, na ohleduplnost při oblékání na dopolední vycházky, kdy se některé děti potí v oblečení, zatímco jiné děti nic nedělají. Vztah mezi dětmi je velice důležitý a jejich názory samozřejmě také, i v těchto případech se děti učí vzájemnému respektu.

2.2.4.4 Zaměstnanecké podmínky

*„Uvědomujeme si, že škola je příkladem nejen ve svých postojích, budujeme tedy školu, která zaujímá nediskriminační postoj a vytváří pozitivní a přátelské prostředí na pracovišti pro své zaměstnance, má jasná interní pravidla pro jejich odměňování a umožňuje jim další profesní a osobnostní rozvoj s možností vlastního ovlivňování. Usilujeme o to, aby byla škola otevřená sladování osobního a pracovního života svých zaměstnaných osob.“*⁴⁹ Právě mateřská škola by měla jít příkladem při přechodu po rodičovské dovolené, měla by respektovat potřeby sladování pracovního a osobního života, protože v dnešní době je v mateřských školách stále víc dětí mladších 3 let a i tyto děti v mateřských školách tráví většinu dne, někdy i celou otevírací dobu školy. Proto by zejména učitelky a učitelé měli ukazovat a vysvětlovat, že v životě rodičů jsou děti podstatné a měli by se o ně starat bez potřeby využívání tzv. hlídacích zařízení.

⁴⁹ Odpovědná škola: oblast Zaměstnanecké podmínky
<http://www.odpovednaskola.cz/kriteria>

Činnosti v oblasti zaměstnaneckých podmínek

❖ Přihlášení se k principu rovného zacházení

Ve všech typech škol se bojuje proti genderovým stereotypům, ale konkrétně v mateřských školách je opravdu těžké najít muže mezi učiteli. Můžeme rozebírat, zda je hlavním problémem nízký plat nebo vztah mužů k malým dětem, každopádně mateřské školy, ve kterých pracují muži na pozici učitele, jsou velmi vzácné.

Veškerá pravidla a privilegia jsou ve škole genderově vyrovnaná, dokumenty jsou tvaroslovně symetrické a ve škole se ctí principy nediskriminačního zacházení.

❖ Personální řízení

V mateřské škole je nastaven vnitřní systém, se kterým jsou všichni zaměstnanci seznámeni. Týká se oblastí odměňování, nábory nových pracovníků včetně adaptačního procesu s přiřazenou provázející učitelkou/učitelem, hodnocení zaměstnanců. Veškeré pracovní podmínky jsou podrobně sepsány a za chodu upravovány tak, aby maximálně vyhovovaly zaměstnaneckému prostředí mateřské školy.

❖ Podpora vyváženosti pracovního a osobního života

Firma ctící společenskou odpovědnost podporuje rodiny svých zaměstnanců, snaží se matkám po návratu z mateřské dovolené a oběma rodičům po rodičovské dovolené co nejvíce usnadnit přechod z domácího prostředí do pracovního. I mateřská škola zařazená mezi Odpovědné školy stanovuje systém pravidel pro sladování osobního, rodinného a pracovního života. Pro své zaměstnance vytváří různé benefity v podobě firemní mateřské školy, zkráceného úvazku, práci z domova, flexibilní pracovní dobu, příspěvky na pobytové tábory dětí svých zaměstnanců a další.

❖ Podpora vzdělávání a rozvoje pracovníků/ic školy

Mateřská škola podporuje vzdělávání a profesní růst svých zaměstnanců nejen z nařízení vyhlášek, ale protože chce probudit v zaměstnancích potřebu pracovat na své budoucnosti po osobní i profesní stránce. Vytváří zaměstnancům takové podmínky, aby mohli studovat všichni, ale vyváženě a spravedlivě, aby studium jednoho nebylo na úkor pracovní doby druhého. Ve škole je stanoven vzdělávací systém, který se zaměstnanci pravidelně konzultován a kontrolován. Zároveň vedení školy svými rozhory se zaměstnanci předchází syndromu vyhoření.

❖ Vstřícné pracovní prostředí a vztahy na pracovišti

Prostředí mateřské školy má být příjemné nejen pro děti a rodiče, kteří školu navštěvují, ale důležitý je jistý komfort i pro zaměstnance, kteří zde tráví podstatnou část dne. Společnými silami se snaží, aby prostředí reprezentovalo hodnoty, které MŠ předává dětem, aby byly prostory čisté, respektovaly individuální potřeby, bezpečnost a soukromí svých zaměstnanců. Vytváří systém adaptace nových zaměstnanců a udržuje pozitivní a přátelské klima.

2.2.4.5 Aktivity v místní komunitě

„Školu vnímáme jako komunitní centrum. Chceme rozvíjet školu, kde mají žáci příležitost zapojovat se do života místní komunity a vytvářet si vztah k dané lokalitě. Považujeme školu za příležitost pro získávání zkušeností s občanskými aktivitami. Uvědomujeme si roli školy jako významného aktéra na lokální úrovni, který vytváří prostor pro spolupráci s různými subjekty, včetně místních podnikatelů. Naši žáci mají možnost uplatnit svůj potenciál a vyzkoušet si nové situace v rámci práce na různých projektech s praktickým dopadem.“⁵⁰ Mateřská škola je jedním stupněm školského systému, na který lidé v pozdějším věku nejraději vzpomínají.

Činnosti v oblasti aktivit v místní komunitě

❖ Zapojení do života místní komunity

Pokud se mateřská škola aktivně zapojuje do dění v místní komunitě a zapojuje do svých aktivit celé rodiny, může se stát jedním z klíčových center kulturního a lidského dění. Na tomto území se mohou setkávat všechny věkové kategorie, s dětmi tráví čas rodiče, sourozenci, prarodiče i přátelé. Děti jsou vedeny k zájmu o dění v okolí jejich mateřské školy a v okolí jejich bydliště. Během dopoledních vycházek mohou sledovat, co se v tomto prostředí mění k lepšímu a kde je naopak potřeba zasáhnout a něco udělat. Následně mohou vše rozebrat s pedagogy a rodiči. S tím vším souvisí i zapojení rodičů, mohou se podílet na vylepšení a úpravách nejen obce, ale cíleně mateřské školy, aby opět trávili více společných chvil s vlastními dětmi.

⁵⁰ Odpovědná škola: oblast Aktivity v místní komunitě
<http://www.odpovednaskola.cz/kriteria>

❖ Podpora aktivního občanství

Podporovat děti v samostatném jednání, projevit vlastní názor, umět prosadit své myšlenky je pro děti v předškolním věku základem pro jejich budoucí život. Pokud se nebojí prosadit a říct si, co je trápí, z čeho mají obavy nebo co je naopak těší, mají do života lépe nakročeno.

Mateřská škola představuje takové prostředí, kde se děti setkávají s dospělými a mohou si tak vyzkoušet své komunikační dovednosti, nebát se vystupování a hledat s dospělými vhodná řešení různých problémů. Děti si tak osvojí vědomí, že každý člověk může druhé ovlivnit, a to jak pozitivním, tak ale i negativním směrem. Proto škola poskytuje na lokální úrovni možnosti k získávání zkušeností argumentace, zjišťování veřejného zájmu a podílet se na něm, organizovat menší akce, kde jsou hlavními aktéry právě děti.

❖ Spolupráce školy s dalšími organizacemi v dané lokalitě, včetně místních podnikatelů

Škola patří v místní komunitě mezi důležité aktéry nejen vzdělávací činnosti, ale také kulturního a sportovního dětí. Může pořádat plesy, divadla, společenská setkání, sportovní turnaje a nabízet rozšiřující působnost v podobě volnočasových aktivit.

Děti z mateřských škol mohou navštěvovat místní podnikatele, zaměstnání rodičů a utvářet si pomocí vlastní zkušenosti nové poznatky o světě, zvláště o tom, který je jim zeměpisně bližší.

2.2.5 Sebehodnotící dotazník

Sebehodnotící dotazník absolvuje každá mateřská škola, která se hodlá do projektu Odpovědná škola zapojit. Tento dotazník velice podrobně popisuje všech pět oblastí, které společenskou oblast vystihují. Nastavuje snadnou hodnotící škálu. Kritéria si stanovuje každá škola sama a dle svého zvážení na otázky odpovídá. Dotazník je i po jeho vypracování uchován na webových stránkách Odpovědné školy, takže má MŠ neustále přístup k nahlédnutí vlastní sebereflexe a po roce si na položky znovu odpoví, aby viděla, na kterých bodech se škola posunula dopředu a na kterých oblastech by se mělo zapracovat.

Pro zapojení všech zaměstnanců do projektu a představení stěžejních myšlenek Odpovědné školy je vhodné, aby se na zodpovězení dotazníku podílelo co nejvíce lidí, kteří vidí do různých oblastí a mohou prezentovat své názory, představit druhým vlastní nápady a pomoci tak k posunu školy.

Každá oblast má specifické otázky, které jsou zaměřeny na konkrétní zjištění situace dané mateřské školy. Na následujících stránkách představuji položky, které se na webových

stránkách Odpovědné školy vyskytují a kterými musí mateřská škola projít, aby se do projektu mohla zapojit.

Hodnotící škála:

- 1 - Opatření máme zavedené a realizujeme
- 2 - Opatření máme formálně zavedené, ale nepoužíváme/nerealizujeme
- 3 - Opatření nemáme zavedené, ale chceme se v této oblasti rozvíjet

Ekologie

Vztah k přírodě

- Škola usiluje o vytváření pozitivního vztahu žáků k přírodě.
- Vyučující vytváří příležitosti pro kontakt žáků s přírodou přímo ve výuce.

Porozumění životnímu prostředí

- Škola vede žáky k porozumění přírodě, ekologickým dějům a zákonitostem, které v přírodě fungují.
- Škola učí žáky využívat vědecké postupy při zkoumání životního prostředí, samostatně bádát o přírodě.

Šetrný provoz školy

- Škola usiluje o snížení svého nepříznivého dopadu na životní prostředí v oblasti úspory energie a spotřeby vody.
- Škola usiluje o snížení svého nepříznivého dopadu na životní prostředí v oblasti nakládání s odpady.
- Škola usiluje o snížení svého nepříznivého dopadu na životní prostředí v oblasti nakupování a používání výrobků šetrných k životnímu prostředí, zajištění možnosti šetrné dopravy do školy apod.

Řešení problémů životního prostředí

- Škola se podílí na mapování a řešení místních reálných problémů a situací souvisejících s životním prostředím.

Aktivita v místní komunitě

Zapojení do života místní komunity

- Škola usiluje o to, aby byla centrem místní komunity, protože se v ní setkávají jak děti a mládež, tak dospělí rodiče, případně prarodiče.
- Škola hraje významnou roli v rozvoji komunity zapojením svých žáků do veřejně prospěšných projektů navázaných na život v daném místě.
- Žáci jsou vedeni k tomu, aby se zajímali o lokální témata a navrhovali jejich řešení, popř. sami projektové aktivity realizovali buď v rámci výuky, nebo jako dobrovolníci ve svém volném čase.

Podpora aktivního občanství

- Škola umožňuje, aby se žáci podíleli na aktivitách, při nichž mají příležitost jednat s dospělými občany v dané lokalitě.
- Žáci mají ve škole příležitost vyzkoušet si způsoby, jak aktivně vstupovat do veřejného života a být aktéry změny.

Spolupráce školy s dalšími organizacemi v dané lokalitě, včetně místních podnikatelů

- Škola vytváří partnerství s místními organizacemi včetně samosprávy či místních podnikatelů.
- Škola podporuje, aby se žáci mohli účastnit řešení témat, které jsou středem veřejného zájmu (např. kvalita života v daném místě).
- Škola přichází s aktuálními tématy pro spolupráci s dalšími subjekty s cílem propojovat formální a neformální vzdělávání.

Zaměstnanecké podmínky

Přihlášení se k principu rovného zacházení

- Škola se hlásí k principu rovného zacházení v klíčových dokumentech školy i v prezentaci školy navenek.

- Škola monitoruje, zda v rámci ní nedochází k diskriminaci na základě pohlaví, věku, rasy, etnicity, sociálního postavení, stavu ani jiných hledisek.

Personální řízení

- Škola má nastavený interní systém pracovních podmínek v souladu s etickým kodexem.
- Finanční ohodnocení učitelek a učitelů se stejnou praxí, vzděláním, pracovním nasazením a kvalitou práce je přibližně stejné.
- Škola má nastaveny zaměstnanecké benefity pro všechny bez rozdílu.
- Ve vedoucích funkcích školy jsou zastoupeni muži i ženy.

Podpora vyváženosti pracovního a osobního života

- Škola vychází vstřícně potřebám zaměstnanců/kyň, kteří jsou rodiči nebo pečují o osobu blízkou, v nastavení vyhovujících pracovních podmínek.
- Škola podporuje využívání flexibilních forem práce.
- Škola má nastavené interní procesy práce s rodiči na a po MD/RD.

Podpora vzdělávání a rozvoje pracovníků/ic školy

- Škola má nastavené podmínky pro kariérní postup všech zaměstnanců a zaměstnankyň shodně.
- Škola má zavedený interní systém pravidel osobního a profesního rozvoje zaměstnanců a zaměstnankyň.
- Vedení školy podporuje zapojení jednotlivých zaměstnanců a zaměstnankyň do rozhodování v oblasti vzdělávání a rozvoje.
- Škola umožňuje další vzdělávání zaměstnanců/zaměstnankyň nejen v odborných oblastech.

Vztahy na pracovišti - hodnoty, kultura, komunikace

- Škola prosazuje hodnoty rodinné politiky, nediskriminačního přístupu, společenské odpovědnosti a protikorupčního jednání.
- Na škole existuje funkční systém interní komunikace ze strany vedení k zaměstnaným a ze strany zaměstnaných k vedení.
- Škola má nastavený postup, jak řešit případné konflikty, stížnosti a nepříjemné situace na pracovišti.

Vstřícné pracovní prostředí

- Škola dbá o své pracovní prostředí tak, aby se stalo příjemným a přirozeným prostředím svých zaměstnanců.
- Škola pravidelně zjišťuje a vyhodnocuje spokojenost zaměstnanců s pracovním prostředím.
- Škola pečuje o zdraví a bezpečnost na pracovišti, umožňuje soukromí svým zaměstnaným a dbá o čistotu prostor.

Přístup ke studentům a zapojení rodičů

Otevřenost a efektivita

- Škola usiluje o vytvoření bezpečného, otevřeného a spolupracujícího společenství.
- Prioritou školy je přijmout a zajistit efektivní edukaci všech žáků, nehledě na jejich případnou odlišnost, nadání či postižení.
- Škola reflektuje nejprve vlastní nastavení a fungování, pokud některý z žáků při edukativním procesu selhává.

Individualizace a aktivizace

- Škola klade důraz na maximalizaci potenciálu každého jedince.
- Při výukových i ostatních aktivitách převažuje spolupráce a kooperace žáků. Učitelé zaujímají roli partnerů, supervizorů a mentorů.

Hodnocení posunu

- Základ vyučování ve škole je postaven na vnitřní diferenciaci, tedy vyučování aktivně plánují, účastní se i vyhodnocují všichni aktéři (učitelé, asistenti, žáci, případně další aktéři).
- Hodnocení žáka tkví v jeho posunu (tedy v identifikaci a posouzení změny od stavu předcházejícího) a je pro žáka motivující.

Zajištění podmínek

- Škola přijímá všechny žáky, ale nezřizuje proto specializovanou třídu.

- Škola má k dispozici asistenty pedagoga, kteří spolupracují na zajištění hladkého průběhu výuky všech žáků.
- Škola zajišťuje, aby školní i volnočasové aktivity byly přístupné všem žákům bez ohledu na jejich rodinné zázemí či postižení.
- Škola je bezbariérová a všichni mají přístup do všech úrovní školy.

Partnerský přístup k rodičům

- Škola považuje rodiče žáků za své partnery.
- Škola má nastavený systém vzájemné komunikace s rodiči, zjišťuje a vyhodnocuje spokojenost s tímto systémem na obou stranách.
- Škola bere v potaz podněty ze strany rodičů ohledně rozvoje školy.
- Škola podporuje vznik a existenci spolku rodičů (nebo neformálního sdružení rodičů) při škole a vzájemnou spolupráci při pořádání společných akcí.

Výživa a zdraví

Trvalá udržitelnost

- Škola vede provozovatele jídelen k zodpovědnosti vůči životnímu prostředí na každém provozním úseku, od nákupu až po odpad.
- Školní jídelna usiluje o zkrácení zásobovacího řetězce, aby se používaly čerstvější, sezónní lokální potraviny.
- Škola vede žáky k tomu, aby se učili určovat místní zdroje a poznávat sezónní produkty.

Zdravé stravování

- Škola vede provozovatele jídelen k poskytování chutné, vyvážené a pestré stravy s preferencí čerstvých, regionálních a sezónních potravin, především ovoce a zeleniny.
- Žáci mají možnost vybírat ve školní jídelně z bezmasé varianty jídla (bezmasé nerovná se sladké).
- Školní jídelna respektuje dietní omezení či specifické stravovací zvyklosti žáků a snaží se pro ně řešit variantu vhodného jídla.
- Ve škole je omezen prodej nezdravých potravin a zajištěn pitný režim pro žáky (neslazené nápoje).

Pozitivní vztah k jídlu

- Stravování ve školních jídelnách je výchovné, žáci zde získávají znalosti, jak se stát zodpovědným spotřebitelem.
- Školní jídelna je místem pro společné setkávání a rozvíjení společenských dovedností. Prostředí školní jídelny je uzpůsobeno tak, aby umožňovalo setkávání žáků a učitelů spojené se stolováním.
- Škola podporuje žáky v realizaci osvětových projektů, kterými přenášejí svou zkušenost se zdravým stravováním, regionální a sezónní produkcí mezi vrstevníky i do svých rodin.

Porozumění vlastnímu zdraví

- Škola rozvíjí u žáků schopnost vnímat vlastní tělesné a duševní zdraví a zdraví druhých.
- Škola vede děti k aktivnímu způsobu trávení volného času i k potřebnému odpočinku.
- Škola vede žáky k zájmu o problematiku zdraví, k diskuzi a aktivnímu přístupu ke změně postojů negativních či neodrážejících skutečnost k lidem, kteří mají duševní či tělesný handicap.

II EMPIRICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V empirické části diplomové práce se zabýváme popisem výzkumného šetření, které jsme pro dosažení svých výsledků použili. Popisujeme, jak probíhala příprava, průběh i následné vyhodnocení celého šetření a jakých výsledků bylo dosaženo.

3.1 Oblast výzkumného šetření

Společenská odpovědnost je pojem, který se více a více dostává do povědomí lidí v naší společnosti. V dnešní době se jedná o světový trend, jak zapojit firmu, organizaci nebo nějakou instituci do programů, které pomáhají druhým lidem, vlastním zaměstnancům, životnímu prostředí. Asociace společenské odpovědnosti udává trendy, ve kterých je možno svoji nabídku společenské odpovědnosti rozšiřovat. Z této asociace vyplývající projekt Odpovědná škola zaštiťuje mateřské, základní, střední školy i vysoké školy, které se chtějí také chovat společensky odpovědně, podporuje je v jejich činnosti a pomáhá v utváření nových nápadů realizovaných v konkrétních činech. Projekt Odpovědná škola zapojuje školy z celé republiky, přesto počet zapojených škol z Jihomoravského kraje (dále JMK) činí pouze 2 mateřské školy. Myslíme si ale, že mnoho mateřských škol myšlenky společensky odpovědného chování naplňuje, jen si to možná neuvědomují. Prostřednictvím dotazníku můžeme zjistit, jaká šíře mateřských škol v JMK konkrétní oblasti společenské odpovědnosti naplňuje a následně tak těmto školám můžeme v další fázi pomoci se zapojením do projektu Odpovědná škola.

3.2 Cíl a dílčí cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem našeho šetření bylo zjistit, zda pedagogičtí zaměstnanci mateřských škol v JMK naplňují myšlenky společenské odpovědnosti, kterou pro školy formuluje projekt Odpovědná škola, aniž by museli být do tohoto projektu zapojeni.

Tento cíl práce byl stanoven z důvodu poznání, že mnohé MŠ vykonávají společensky odpovědné činnosti, aniž by do společensky odpovědných projektů byly zapojeny.

Mezi dílčí cíle patří: sestavení dotazníku k výzkumnému šetření, informovanost, seznámení pedagogů mateřských škol se společenskou odpovědností a projektem Odpovědná škola.

3.3 Výzkumné otázky a předpoklady

Výzkumným problémem se stává naplňování myšlenek společenské odpovědnosti v MŠ, přestože tyto školy nejsou do projektu Odpovědná škola oficiálně zapojeny.

Výzkumné otázky byly stanoveny na základě obecného cíle diplomové práce a jsou formulovány v každé oblasti společenské odpovědnosti, se kterou se můžeme setkat v předškolním vzdělávání.

Oblast: Aktivity v místní komunitě

Výzkumná otázka č. 1

Jak lze charakterizovat vztah mateřských škol v JMK s dalšími subjekty?

Předpoklad č. 1

Předpokládáme, že mateřské školy v JMK spolupracují se soukromým i veřejným sektorem, a to v rámci nabídky poskytované rodiči.

Oblast: Ekologie

Výzkumná otázka č. 2

Jaký postoj zaujímají mateřské školy v JMK k oblasti ekologie?

Předpoklad č. 2

Předpokládáme, že se mateřské školy staví k recyklaci kladným způsobem, aby tak dětem předávaly dobré vzory chování pro budoucí život společnosti.

Oblast: Zaměstnanecké podmínky

Výzkumná otázka č. 3

Kterými benefity jsou zaměstnanci mateřských škol v JMK podporováni?

Předpoklad č. 3

Předpokládáme, že zaměstnanci mateřských škol v JMK mají benefity specifikovány spíše ve finančních poukázkách než v jiných variantách.

Oblast: Přístup ke studentům a zapojení rodičů

Výzkumná otázka č. 4

Kterými formami spolupracují mateřské školy v JMK s dětmi a rodiči?

Předpoklad č. 4

Předpokládáme, že zaměstnanci mateřských škol v JMK spolupracují s dětmi a jejich rodiči v široké míře, zejména v osobním kontaktu a diskuzích.

Oblast: Výživa a zdraví

Výzkumná otázka č. 5

Jak se mateřské školy v JMK starají o zdraví dětí?

Předpoklad č. 5

Předpokládáme, že mateřské školy v JMK spolupracují se stravovacími zařízeními, aby byla výživa dětí pestrá a zdravá a nabízí dětem dostatek pohybových aktivit.

3.4 Metodologie empirické části

Ke zjištění aktivit mateřských škol v JMK v oblastech společenské odpovědnosti byl zvolen kvantitativní výzkum, konkrétně metodu dotazníkového šetření rozesílaného e-mailovou komunikací do 105 mateřských škol v Jihomoravském kraji.

V empirické části diplomové práce jsme se rozhodli použít k výzkumnému šetření formu dotazníku, jelikož je tato forma pro kvantitativní šetření jedna z nejvhodnějších. Dotazník je způsob kladení otázek a získávání jejich odpovědí písemnou formou. Otázky v něm jsou předem pečlivě připravené a seřazené, aby bylo odpovídání pro respondenta co nejpříjemnější a zároveň tazatel získal potřebné informace z odpovědí. Nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku jsou: *„Položky v dotazníku musí být všem respondentům jasné a srozumitelné. Formulace položek v dotazníku musí být naprosto jednoznačná a nesmí připouštět chápání více způsobů. Položky dotazníku by měly zjišťovat jen nezbytné údaje, které nelze získat jiným způsobem. Dotazník by také neměl být příliš rozsáhlý. Dotazník musí vždy obsahovat jasné pokyny k vyplňování.“*⁵¹

⁵¹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 169.

Dotazník má jak výhody, tak také své nevýhody. Výhodou je získání většího množství dat od širokého spektra respondentů za relativně krátkou dobu. Nevýhodou ovšem může být, že není příliš osobní, tudíž nezjišťuje, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak vidí realitu kolem a jak nahlíží na sebe.⁵²

Dotazník nacházející se v příloze č. 2 je vypracován mnou a slouží pouze pro účely zjištění situace v dané problematice, je nestandardizovaný. Dotazník je rozdělen do dvou částí. V úvodu představuji sebe jako výzkumníka a celé výzkumné šetření a následně sestavuji 13 položek, kde má respondent volbu různých možností pro své odpovědi. Položky mají především obsahový charakter, jedná se o dosažení konkrétního cíle, pro který byl dotazník vytvořen. Otázky týkající se osobnosti respondenta jsou v tomto šetření nedůležité, proto nejsou v dotazníku zmiňovány a jejich absence ničemu nevádí. Možnou realitu respondentů formulují již nabídnuté formy odpovědí, které jsou především polo uzavřeného a uzavřeného typu, převážně pak položky výběrové. Dotazovaný tedy může zaškrtnout z příslušné nabídky odpovědi. U dvou položek je nabídnuta také forma škálové a výčtové možnosti odpovědi.

Celý dotazník je sestaven tak, aby respondenta co nejméně časově zatěžoval, aby byly položky jasně formulované a snadno zodpověditelné. Dotazník je anonymní, získané odpovědi se shromažďují na internetových stránkách, proto je e-mailová komunikace použita pouze při oslovení mateřských škol, následné vyplnění dotazníku probíhá on-line a výzkumník získá pouze odpovědi, nikoliv možnost zjistit, kdo odpovídal.

Závěrem dotazníku je nabídnuta zájemcům o projekt Odpovědná škola možnost získání více informací o možné budoucí spolupráci.

3.5 Charakteristika výzkumného vzorku

Pro zjištění, jaké mají mateřské školy povědomí a jak naplňují společensky odpovědné chování v JMK, které charakterizuje projekt Odpovědná škola, bylo vybráno 7 okresů Jihomoravského kraje a z každého okresu 15 mateřských škol s cílem dostat odpovědi alespoň od 10 MŠ z každého okresu. Výběr respondentů nebyl nijak ovlivněn. Stanoveným kritériem bylo pouze zařazení mateřské školy v rejstříku škol a školských zařízení ČR. Mateřské školy jinak žádná omezení neměla, nebyl požadován počet tříd ve škole, ani vzdělávací program školy.

⁵² Tamtéž

Požadavkem na mateřskou školu, které byl dotazník zaslán, bylo, aby osoba, která bude dotazník vyplňovat, byla pedagogickým zaměstnancem alespoň s roční praxí v konkrétní mateřské škole. Věk, pohlaví, vzdělání a funkce zde roli vůbec nehraje.

3.6 Předvýzkum

Potřeba uskutečnit předvýzkum před samotným výzkumným šetřením se ukázala být velmi užitečnou. Zpracovaný dotazník byl rozdělán mezi mé kolegyně z mateřské školy a 4 další učitelky brněnských mateřských škol, se kterými se znám ze vzdělávacích seminářů, dále byl zaslán i kolegyni z Pedagogické fakulty UP. Všem byl osobně nebo v mailové komunikaci vysvětlen záměr předvýzkumu. Nešlo tedy o klasické zodpovězení dotazníku, nýbrž o názor dalších osob, jak jsou položky sestavené, jaká je jejich srozumitelnost, jiné možné varianty chápání, zda je posloupnost vytvořených položek logická a nabídka odpovědí vyhovující. Návratnost dotazníku byla 100% i s předanými poznatky dotazovaných kolegyň. Z těchto zjištění jsem následně upravila ve dvou položkách slovosled, ve třech položkách nabídku odpovědí a vyměnila jsem některá slova za slova lépe vyjadřující moji myšlenku v dané položce.

Sama jsem si ale ještě před rozesláním finální verze mezi jihomoravské mateřské školy přišla na velmi podstatnou položku, která mi ve výzkumném šetření chyběla, a to informace o délce pedagogické praxe respondenta. Ta je totiž pro následující odpovědi velmi důležitou. Z vlastní praxe jsem si uvědomila, že pokud učitelé v mateřské škole pracují méně než 1 rok, nemají možnost zjistit celkovou aktivitu a činnost mateřské školy v oblasti společenské odpovědnosti, zvláště v oblastech projektu Odpovědná škola.

Předvýzkum tedy považuji za užitečnou formu zpětné vazby před hlavním výzkumným šetřením.

3.7 Organizace výzkumného šetření

Celému výzkumnému šetření předcházelo studium odborných publikací, a to jak českých, tak zahraničních autorů., kteří se zabývají problematikou společenské odpovědnosti. Mnoho podstatných informací nejen ke společenské odpovědnosti, ale přímo k projektu Odpovědná škola, bylo čerpáno na internetových stránkách Asociace společenské odpovědnosti a ve výročních zprávách Odpovědné školy.

Příprava a následná realizace empirické části spočívala ve výzkumném šetření, a to především stanovením cílů výzkumného šetření a výzkumných otázek. Po této fázi následovalo sestavení dotazníku na internetových stránkách survio.cz, jehož odkaz s 13 položkami byl rozeslán do 15 náhodně vybraných mateřských škol v každém ze sedmi okresů Jihomoravského kraje. Časová dotace pro vyplnění dotazníku byla 14 dní. Na konci termínu byla necelá 80 % návratnost, s čímž jsem byla maximálně spokojená. Vše je nyní mnohem viditelnější, když jsou veškerá data zpracována do grafické úpravy a každá položka je konkrétněji rozpracovaná.

3.8 Vyhodnocení získaných dat

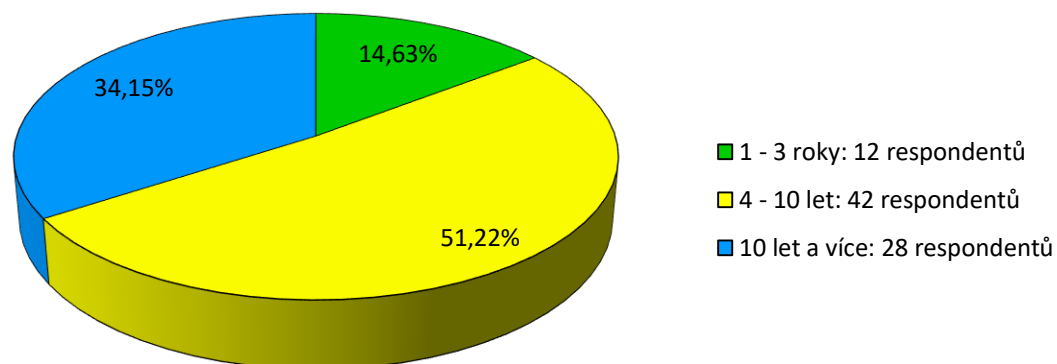
Výsledky dotazníkového šetření jsou zobrazeny pomocí grafů, které udávají procentuální počet odpovídajících respondentů na danou položku. Následně je znázorněna tabulka s relativní a kumulativní četností. Každá položka je následně popsána v komentáři.

➤ **Položka č. 1 Jak dlouho pracujete v mateřské škole?**

Tabulka č. 1 Délka práce v MŠ

Délka práce v MŠ N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
1 - 3 roky	12	0,146	12
4 – 10 let	42	0,512	56
10 let a více	28	0,341	82

Graf č. 1 Položka č. 1 Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

Komentář

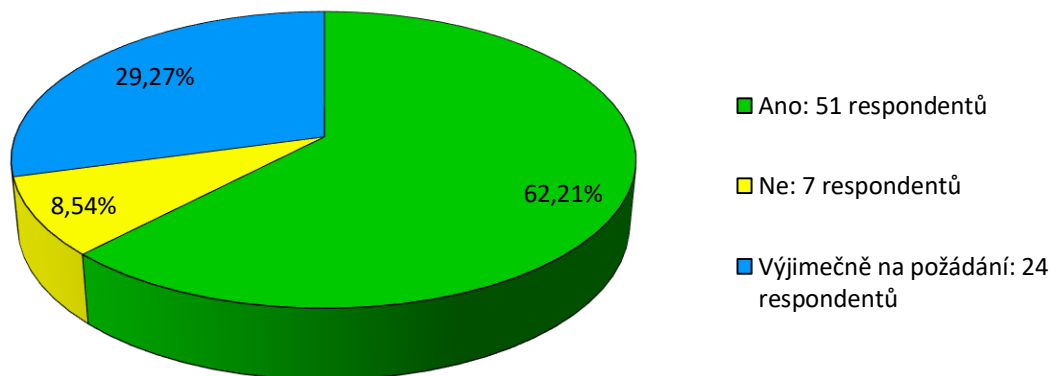
V grafu č. 1 již nejsou zahrnuti respondenti s méně než jednoletou praxí, tudíž se zde pracuje s dalšími třemi verzemi odpovědí. Práci v mateřské škole dlouhou 1 - 3 roky zvolilo 12 respondentů (14,63 %), délku 4 -10 let zvolilo 42 (51,22 %) dotazovaných, varianta 10 let a více byla zvolena 28 respondenty (34,15 %).

➤ **Položka č. 2 Podílí se vaše mateřská škola na dění v místní komunitě/v obci?**

Tabulka č. 2 Podílení se MŠ na dění v místní komunitě/obci

Podílení se MŠ na dění v místní komunitě/obci N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano	51	0,621	51
výjimečně na požádání	24	0,292	75
ne	7	0,085	82

Graf č. 2: Položka č. 2 Podílí se vaše mateřská škola na dění v místní komunitě/v obci?

Komentář

Z grafu č. 2 je patrné, že se dotazované mateřské školy v JMK více než z poloviny zapojují do dění v lokalitě svého působení. Vše samozřejmě souvisí s možnostmi, které mateřská škola má, a to jak materiálními a finančními, tak i zájmem personálu pracovat nad rámec pracovní

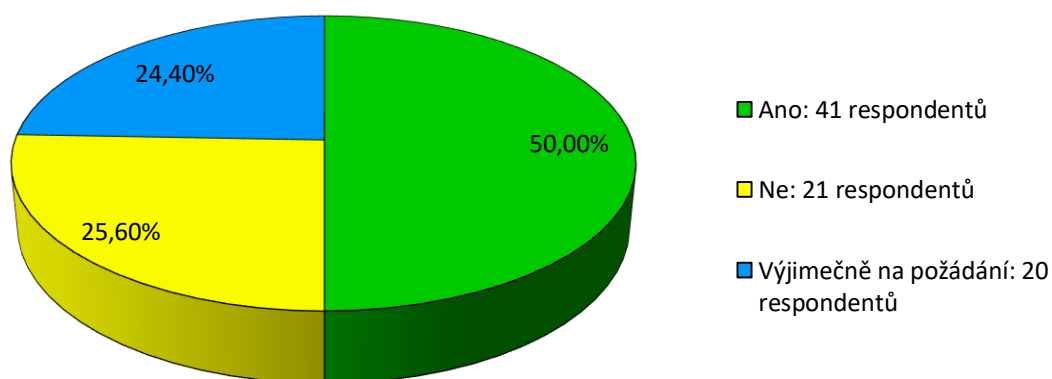
náplně a celkové spolupráce se zástupci komunity. Pozitivní odpovědi se dostalo od 51 dotazovaných, tedy 62,21 %. Odpověď Ne zvolilo 7 osob (8,54 %) a střední cestu, odpověď Výjimečně, na požádání, zvolilo 24 pedagogů (29,27 %).

- **Položka č. 3 Spolupracuje vaše mateřská škola s dalšími subjekty ve vaší lokalitě** (školy, podnikatelé, veřejné instituce, jiné)?

Tabulka č. 3 Spolupráce MŠ s dalšími subjekty

Spolupráce MŠ s dalšími subjekty N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano	41	0,500	41
výjimečně na požádání	20	0,244	61
ne	21	0,256	82

Graf č. 3: Položka č. 3 Spolupracuje vaše mateřská škola s dalšími subjekty ve vaší lokalitě

Komentář

Jak je z grafu č. 3 patrné, spolupráce mateřské školy a dalšího subjektu není v dotazovaných MŠ v Jihomoravském kraji tak markantní, přesto počet spolupracujících MŠ převládá. Odpověď Ne zvolilo 25,6 %, (21 respondentů), odpověď Výjimečně, na požádání ztrhlo 20 mateřských škol (24,4 %) a odpověď Ano 41 pedagogů (50 %).

Z výsledků bylo zjištěno, že se mateřské školy snaží navazovat vztah s dalšími organizacemi, především se základními školami v okolí, se sportovními centry, jako jsou plavecké bazény a sdružení Sokol, a také s rodiči, kteří podnikají a podporují tak mateřskou školu finančními dary či propagačními předměty. Mezi mnoha mateřskými škola vyšla najevo také spolupráce s Hasičským záchranným sborem.

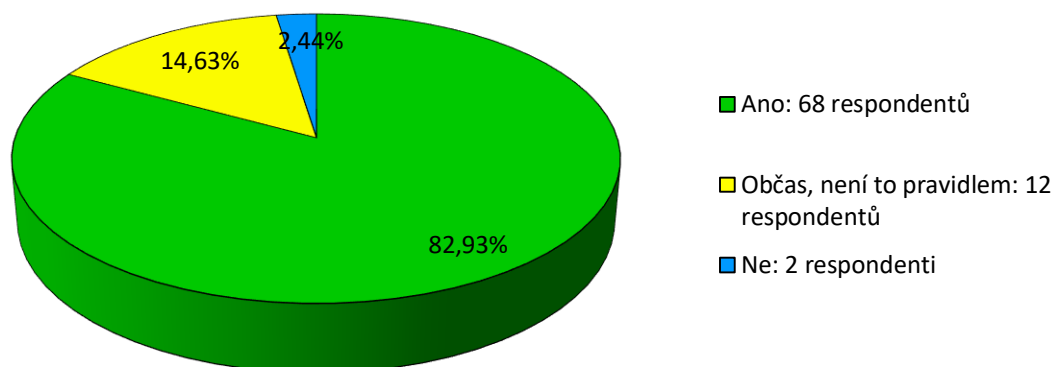
Oblast: Zaměstnanecké podmínky

➤ Položka č. 4 Má vaše škola nastaveny zaměstnanecké benefity?

Tabulka č. 4 MŠ má nastaveny zaměstnanecké benefity

MŠ má nastaveny zaměstnanecké benefity N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano	68	0,829	68
občas, není to pravidlem	12	0,146	80
ne	2	0,024	82

Graf č. 4: Položka č. 4 Má vaše škola nastaveny zaměstnanecké benefity?

Komentář

Graf č. 4 představuje výsledky zjištěné u 5. položky.

Odpověď Ano zvolilo 68 respondentů, což tvoří 82,93 %.

Odpověď Občas, není to pravidlem, zvolilo 12 dotazovaných, 14,63 %.

Odpověď Ne vybraly pouze 2 dotazované mateřské školy, 2,44 %.

Konkrétní případy benefitů v mateřských školách jsou:

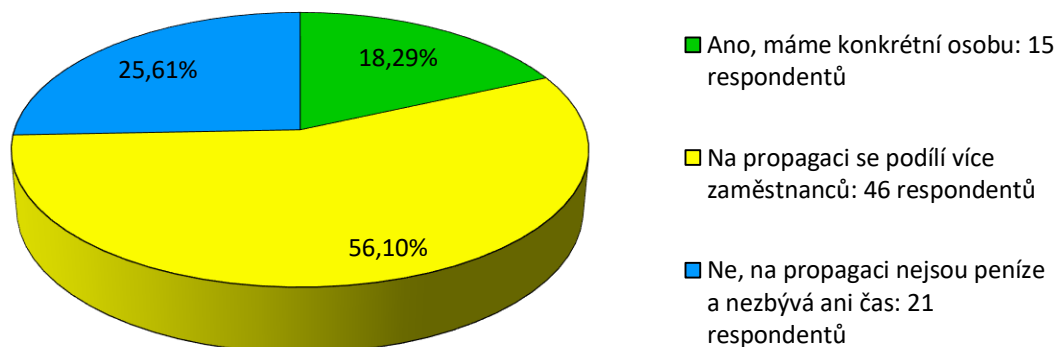
- příspěvek na táborové pobyty dětí zaměstnanců,
- příspěvek na stravu v podobě stravenek,
- vánoční večírky a výjezdní porady,
- firemní oblečení,
- příspěvek na dovolenou,
- poukazy na kulturu a sport,
- bezplatné zapůjčení prostor a materiálu.

- **Položka č. 5 Je ve vaší MŠ pracovník pověřený propagací školy „navenek“? (Máte PR zaměstnance?)**

Tabulka č. 5 MŠ má pracovníka pověřeného propagací „navenek“

MŠ má pracovníka pověřeného propagací školy „navenek“ N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano, má konkrétní osobu	15	0,182	15
podílí se více zaměstnanců	46	0,561	61
ne, na propagaci nejsou peníze a nezbývá na ni čas	21	0,256	82

Graf č. 5: Položka č. 5 Je ve vaší MŠ pracovník/pracovnice pověřený propagací školy „navenek“?

Komentář

Pátá položka byla pro mě osobně obzvláště zajímavá. Přínosné pro mě bylo zjištění, jak na tom mateřské školy jsou, protože v dnešní době, kdy dětí ubývá, se začíná o každého jednotlivce pomalu bojovat, proto je propagace školy také velice důležitá.

Výsledky zjištěné z dotazníku představuje graf č. 6, přičemž konkrétní osobu na propagaci má 15 z dotazovaných mateřských škol (18,29 %), v 56,1 %, tedy ve 46 školách se na propagaci podílí více zaměstnanců a 21 škol (25,61 %) se propagaci zvláště nevěnuje z důvodů časových a finančních nedostatků.

Oblast: Ekologie

➤ **Položka č. 6 Jakým způsobem vytváříte u dětí pozitivní vztah k přírodě?**

Tabulka č. 6: vyhodnocení položky č. 6 Jakým způsobem vytváříte u dětí pozitivní vztah k přírodě?		
<i>Navštěvujeme ekocentra v okolí</i>	<i>Jezdíme na školky v přírodě</i>	<i>Chodíme se dívat na zvířátka do okolí školky</i>
<i>Děti samy pěstují bylinky na školní zahradě</i>	<i>Třídíme odpad</i>	<i>Ve třídě máme zvířátko, o které se děti starají</i>
<i>Povídáme si o tom, jak se máme správně starat o přírodu a co jí škodí</i>	<i>Hrajeme různé hry o přírodě</i>	<i>Názorným příkladem při odpoledních vycházkách</i>
<i>Vlastníme encyklopedie a knížky s příběhy o přírodě, někdy je s dětmi dramatizujeme</i>	<i>Když vidíme, že někdo ničí přírodu, hned si to vysvětlíme</i>	<i>Zakoupili jsme si výukové pracovní listy</i>

Komentář

Z tabulky č. 6 je patrné, že se učitelé v mateřských školách snaží poskytovat dětem všeobecný rozhled o dění v přírodě a nabízí jim tyto vědomosti pestrými formami, a to buď četbou literatury, pracovními listy či povídáním o různých situacích, tak především také praxí, kdy se děti učí a sledují život přímo v přírodě, s odborníky konzultují své myšlenky a mohou tak získávat nové povědomí o dění v přírodě.

- **Položka č. 7 Snaží se vaše mateřská škola o snížení nepříznivého dopadu na životní prostředí? Ve kterých oblastech a jak moc?**

Tabulka č. 7 Nakládání s odpady

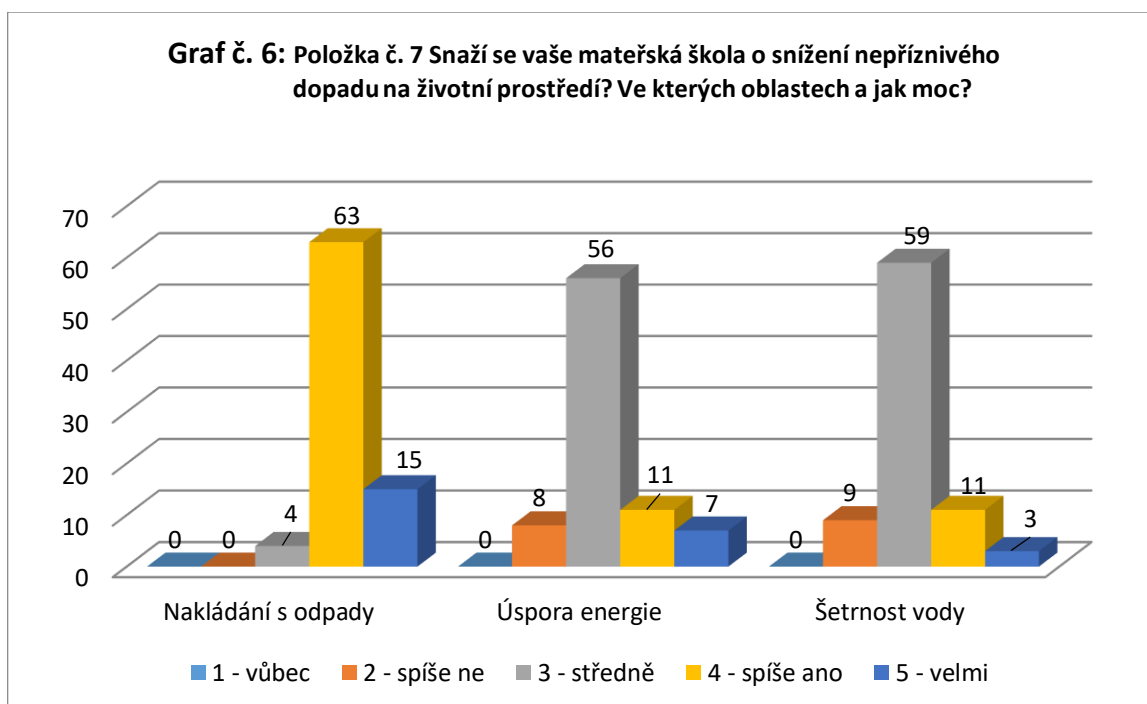
Nakládání s odpady N=82	Četnost dopovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
velmi	15	0,183	15
spíše ano	63	0,768	78
středně	4	0,049	82
spíše ne	0	0	82
vůbec	0	0	82

Tabulka č. 8 Úspora energie

Úspora energie N=82	Četnost dopovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
velmi	7	0,085	7
spíše ano	11	0,134	18
středně	56	0,683	74
spíše ne	8	0,098	82
vůbec	0	0	82

Tabulka č. 9 Šetrnost vody

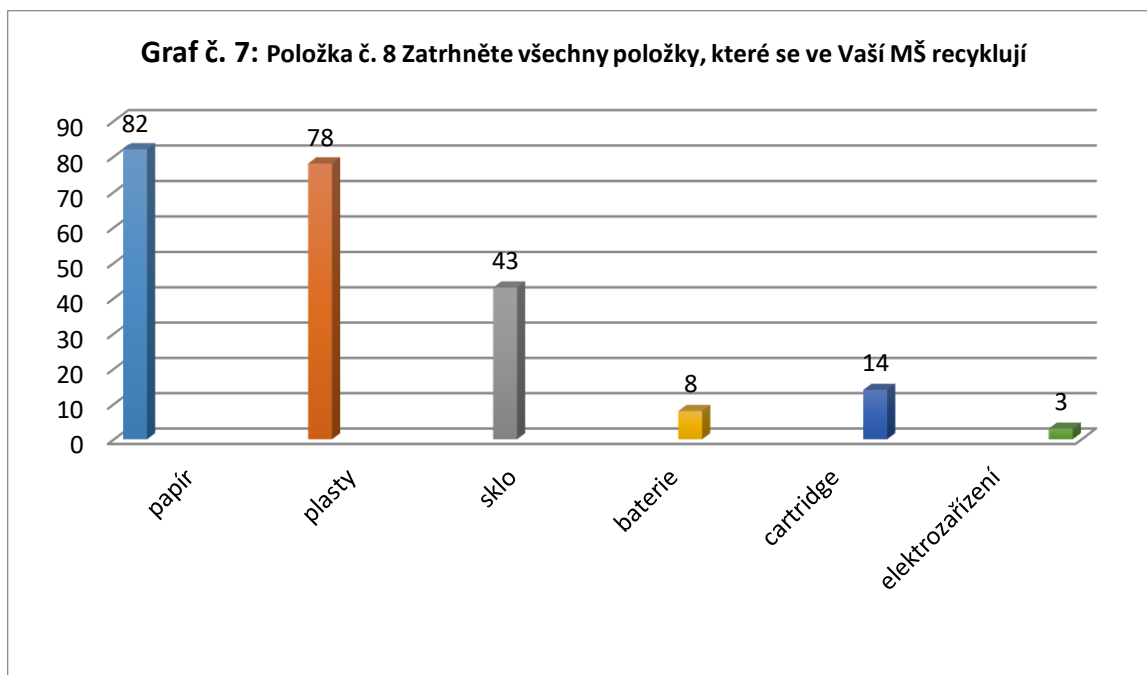
Šetrnost vody N=82	Četnost dopovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
velmi	3	0,037	3
spíše ano	11	0,134	14
středně	59	0,719	73
spíše ne	9	0,109	82
vůbec	0	0	0

Komentář

Graf. č. 6 ukazuje odpovědi respondentů k položce č. 7. Ze sloupcových grafů je patrné, že nakládání s odpady je v mateřských školách JMK na vysoké úrovni, respondenti převážně volili velmi dobré hodnocení. S úsporou v energii se mateřské školy v JMK nachází dle hodnocení ve středu. A šetrnost vody vyšla také spíše v kladnějším hodnocení.

➤ **Položka č. 8 Zatrhněte všechny položky, které se ve vaší MŠ recyklují.**

Komentář

Nejpočetněji byla v dotazníkovém šetření zastoupena volba šetrnosti a recyklace papíru, kterou zvolili veškerí odpovídající respondenti. 78 respondentů zvolilo plast, následovala varianta sklo se 43 odpověďmi, 14 mateřských škol bylo zastoupeno u cartridge, 8 při šetrnosti a recyklaci s bateriemi a ve 3 zařízeních nakládají šetrně s elektrozařízením.

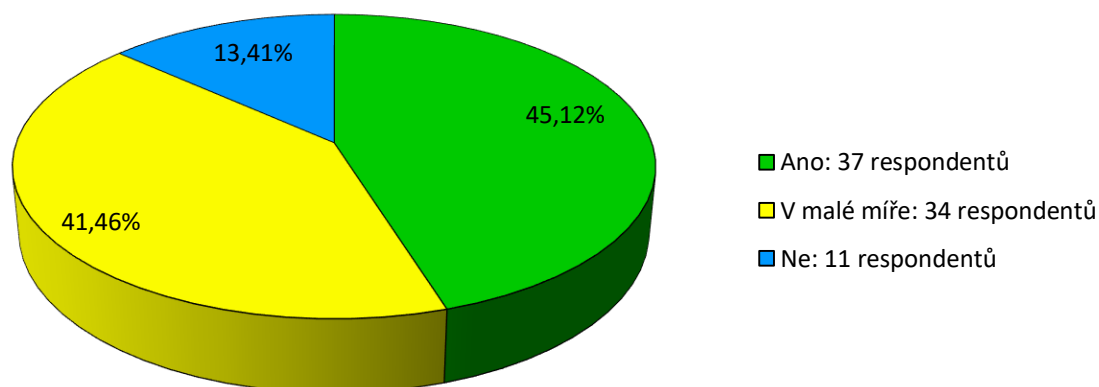
Oblast: Přístup ke studentům a zapojení rodičů

- **Položka č. 9 Má vaše škola nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami? (nadání, postižení)?**

Tabulka č. 10 MŠ má nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami

MŠ má nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano	37	0,451	37
v malé míře	34	0,414	71
ne	11	0,134	82

Graf č. 8: Položka č. 9 Má vaše škola nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami?

Komentář

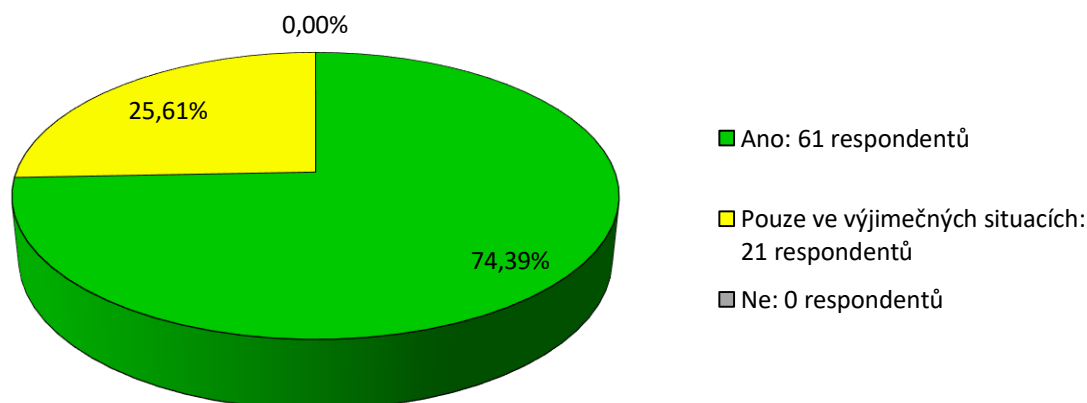
Z grafu č. 8 je patrné, že podmínky pro integraci dětí má zabezpečeno 37 mateřských škol, což tvoří 45,12 %. V malé míře je připraveno 34 škol, tedy 41,46 %. Nepřipravenost pro integraci dětí pociťuje 11 mateřských škol, 13,41 %. Tuto skutečnost může charakterizovat mnoho faktorů, jako je např. nedostatečná finanční podpora, se kterou souvisí personální a materiální vybavení školy nebo také nezkušenost mateřské školy s potřebou integrace či nízké vzdělání pedagogického personálu. S budoucími změnami v oblasti předškolního vzdělávání ale bude nejspíše nezbytné, aby opatření k integraci a následně k inkluzi zabezpečovala každá mateřská škola.

➤ Položka č. 10 Zapojuje vaše škola do svého dění i rodiče dětí? Jakým způsobem?

Tabulka č. 11 MŠ zapojuje do svého dění i rodiče dětí

MŠ zapojuje do svého dění i rodiče dětí N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano	61	0,743	61
pouze ve výjimečných situacích	21	0,256	82
ne	0	0	82

Graf č. 9: Položka č. 10 Zapojuje vaše škola do svého dění i rodiče dětí? Jakým způsobem?

Komentář

Z grafu č. 9 můžeme vidět, že tato položka získala velice kladné ohodnocení. Odpověď Ano zvolilo 61 zástupců mateřských škol, což tvoří 74,39 %. Odpověď Pouze ve výjimečných situacích zatrhlo 21 respondentů, 25,61 %. Odpověď Ne v tomto případě nebyla nikým zvolena. Díky doplňující nabídce rozepsání, jakým způsobem mohou ovlivnit život mateřské školy rodiče, je možné sledovat, že zde vznikají posuny od dřívějších dob, a to dobrým směrem. Z vlastní zkušenosti a komunikace s rodiči jsem si uvědomila, že se dříve rodiče účastnili dětských besídek a podobných příležitostných akcí, popř. mateřské škole vypomohli s drobnými opravami. Jen ve výjimečných případech měli rodiče možnost podílet se i z větší části na chodu mateřské školy, kterou jejich dítě navštěvovalo. Dnes je patrné, že je mateřská škola již více zapojena do dění v rodině a je částečně i její součástí, stejně tak rodiče a celé rodiny bývají součástí mateřské školy.

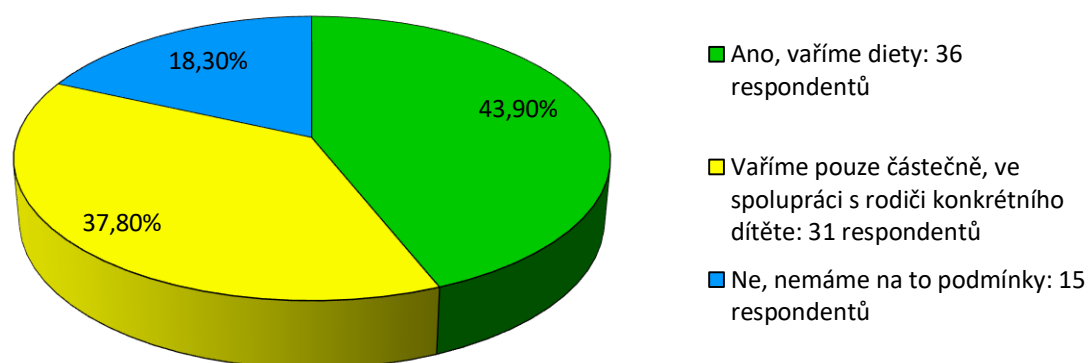
V dotazníkovém šetření se způsoby zapojení rodičů do dění mateřské školy objevovaly nejčastěji varianty rodičů tvořících různá sdružení a skupiny pomáhající chodu MŠ. Školy také využívají vzdělanosti rodičů a jejich nabídek poradenství v široké škále oblastí, dále také zručnost rodičů a nabídky exkurzí do zaměstnání. Školy také využívají nabídky dalších kontaktů, které rodiče nabízejí, aby zlepšili situaci a prostředí mateřské školy. V některých mateřských školách je s rodiči také konzultován školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a rodiče mohou rozhodovat, jaké akce a vzdělávací nabídka bude jejich dětem poskytnuta.

- **Položka č. 11 Respektuje vaše školní kuchyně diety a odlišnosti ve stravování u dětí, snaží se pro tyto děti vařit náhradní varianty?**

Tabulka č. 12 Školní kuchyně MŠ respektuje diety a odlišnosti ve stravování dětí

Školní kuchyně MŠ respektuje diety a odlišnosti ve stravování dětí N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano, vaříme diety	36	0,439	36
vaříme pouze částečně, ve spolupráci s rodiči konkrétního dítěte	31	0,378	67
ne, nemáme na to podmínky	15	0,183	82

Graf č. 10: Položka č. 11 Respektuje vaše školní kuchyně diety a odlišnosti ve stravování u dětí, snaží se pro tyto děti vařit náhradní varianty?

Komentář

11. položka byla koncipována tak, aby bylo z výsledků patrné, jak v dnešní době reagují školní jídelny na čím dál větší odlišnosti v dětské stravě. I tato oblast je zahrnuta v projektu Odpovědná škola. Společnost by měla být ohleduplná k potřebám a zdravotním rozdílům dnešních dětí.

V grafu č. 10 je vidět, jaká je skutečnost v dotazovaných školách v Jihomoravském kraji.

Odpověď Ano, vaříme diety, zvolilo 36 respondentů, celkem 43,9 %.

Odpověď Vaříme pouze částečně, ve spolupráci s rodiči konkrétního dítěte vybralo 31 dotazovaných, 37,8 %.

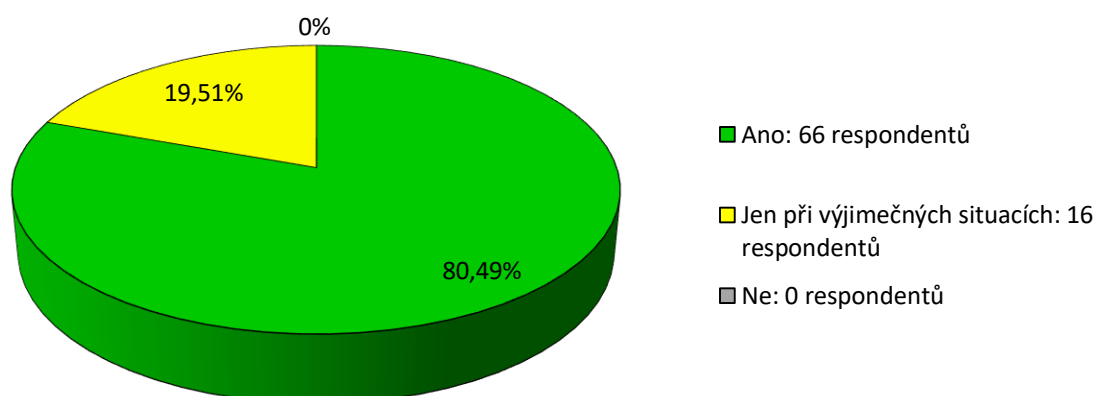
Třetí variantu Ne, nemáme na to podmínky zbylých 15 respondentů, 18,3 %.

- **12. položka Máte ve svém školním vzdělávacím programu zapojeny i jiné sportovní aktivity, které jsou nad rámec běžného vzdělávání?**

Tabulka č. 13 MŠ má ve svém ŠVP i jiné sportovní aktivity nad rámec běžného vzdělávání

MŠ má ve svém ŠVP i jiné sportovní aktivity nad rámec běžného vzdělávání N=82	Četnost odpovědí	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano	66	0,804	66
jen při výjimečných situacích	16	0,195	82
ne	0	0	82

Graf č. 11: Položka č. 12 Máte ve svém školním vzdělávacím programu zapojeny i jiné sportovní aktivity, které jsou nad rámec běžného vzdělávání?

Komentář

Graf č. 11 zobrazuje výsledky poslední položky z dotazníkového šetření. Variantu Ano zodpovědělo 80,49 %, tedy 66 respondentů, Jen při výjimečných situacích jsou sportovní aktivity nad rámec vzdělávacího programu začleněny u 16 dotazovaných mateřských škol, což tvoří 19,51 %. Odpověď Ne nebyla zvolena žádnou mateřskou školou, což je jistě velmi pozitivní výsledek.

Sportovní aktivity, které mateřské školy ve svém programu nabízí navíc, byly zmíněny:

- sportovní dny s místním hasičským záchranným sborem a se sdružením dobrovolných hasičů,
- plavecký výcvik,
- cvičení v Sokole,
- cvičení v tělocvičnách místních základních škol,
- jóga,
- taneční kroužek nabízený školou,
- bruslení,
- školky v přírodě,
- zimní pobytové akce, lyžařský výcvik v nedalekém středisku,
- návštěvy lanových center a dopravních hřišť.

4 SHRNU TÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tato kapitola představuje výsledky výzkumného šetření, do kterého bylo zapojeno 82 mateřských škol v JMK, které zodpověděly dotazník rozeslaný mailovou formou.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, zda pedagogičtí zaměstnanci mateřských škol v JMK naplňují myšlenky společenské odpovědnosti, kterou pro školy formuluje projekt Odpovědná škola, aniž by museli být do tohoto projektu zapojeni.

Výsledky výzkumu jsou v diplomové práci zpracovány v podobě grafů a tabulek s komentáři, které popisují danou položku a představují její vyhodnocení. Jednotlivé položky a odpovědi na ně jsou přehledně převedeny do četnosti odpovědí, následně do relativní a kumulativní četnosti.

V rámci výzkumu byly stanoveny výzkumné otázky a předpoklady rozdělené do oblastí aktivit v místní komunitě, ekologie, zaměstnanecké podmínky, přístup ke studentům a zapojení rodičů, výživa a zdraví. Tyto oblasti jsou v diplomové práci podrobněji popsány v samostatné kapitole, inspiřují se v projektu Odpovědná škola a popisují situaci v mateřských školách.

Položka č. 1 Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

Tato položka představovala nabídku odpovědí v rozpětí 1-3 roky praxe, 4-10 let, 10 let a více. Z 82 zapojených pedagogů MŠ 12 vybralo variantu s nejkratším rozpětím pedagogické praxe v mateřských školách, 42 respondentů prostřední variantu a 28 dotazovaných variantu 10 a více let. Z celkového součtu respondentů se dá předpokládat, že jsou obsaženy všechny požadované varianty praxe, z toho nejširší rozpětí, produktivní věk respondentů, ukazuje na největší počet zapojených do výzkumného šetření.

Oblast: Aktivity v místní komunitě

Výzkumná otázka č. 1

Jak lze charakterizovat vztah mateřských škol v JMK s dalšími subjekty?

Předpoklad č. 1

Předpokládáme, že mateřské školy v JMK spolupracují se soukromým i veřejným sektorem, a to v rámci nabídky poskytované rodiči.

Oblast aktivit v místní komunitě se zabývá situací mateřské školy v dané lokalitě, její spoluprací a komunikací s dalšími subjekty v její blízkosti, její aktivní začlenění a podílení se na životě komunity.

Na předpoklad č. 1 reagují dvě položky z dotazníku, které zjišťují, zda se mateřská škola podílí na dění v místní komunitě a zda spolupracuje s dalšími subjekty. Předpokladem bylo, že mateřské školy v JMK se soukromými a i veřejnými subjekty spolupracují, a to v rámci nabídky poskytované rodiči. Protože se v mateřských školách vyskytuje široké spektrum rodičů, kteří se pohybují v nejrůznějších oblastech a mohou tak mateřským školám nabídnout zážitky a zajímavosti pro ostatní děti.

Výsledky u položky č. 2 prokázaly, že se 62, 2% mateřských škol v JMK podílí na dění v místní lokalitě a 29, 27 % pouze výjimečně na požádání. Z těchto výsledků je možné usoudit, že se mateřské školy zapojují a podílí na tom, aby děti viděly, že aktivitou navíc mohou přispět k lepšímu životu v okolí jejich mateřské školy.

V rámci odpovědí na 3. položku je zřejmé, že spolupráce s dalšími subjekty není pro školu prioritou. Odpověď ne zvolilo 25%, podobně tak 24,4 % zvolilo odpověď výjimečně, na požádání, což ukazuje, že přibližně polovina dotazovaných není aktivní tak, aby se zapojila sama z vlastní iniciativy do spolupráce s dalším subjektem. Přesto mateřské školy, které zvolily odpověď ano, specifikovaly, že se snaží navazovat vztah především se základními školami v okolí nebo se sportovními centry. Některé mateřské školy využívají i finančních darů a propagačních předmětů, které poskytují rodiče.

Očekávaný předpoklad tedy nemůžeme zcela potvrdit. Z mé praxe je zřejmé, že se školy snaží dělat maximum pro kontakt s rodiči a zřizovateli, využívat různých nabídek, přesto je obtížné navazovat vztahy s dalšími subjekty, hlavně soukromými.

Oblast: Ekologie

Výzkumná otázka č. 2

Jaký postoj zaujímají mateřské školy v JMK k oblasti ekologie?

Předpoklad č. 2

Předpokládáme, že se mateřské školy staví k recyklaci kladným způsobem, aby tak dětem předávaly dobré vzory chování pro budoucí život společnosti.

Oblast ekologie byla v dotazníkovém šetření zahrnuta mezi tři položky, a to 6., 7., a 8. Všechny tyto položky v sobě obsahovaly otázky k potvrzení či vyvrácení druhého předpokladu. Položka č. 6 byla tvořena jako otevřená otázka. Nejčastější odpovědi byly shrnuty do dvanácti bodové tabulky. Je zřejmé, že se v MŠ v JMK starají různorodými způsoby o vytváření pozitivního vztahu k přírodě už od nejmladšího věku. Mateřské školy, které mají tu možnost, navštěvují centra ekologické výchovy, na vlastní školní zahradě pěstují bylinky, pořizují si výukový materiál s pracovními listy zaměřenými na ekologii, několikrát zazněla také odpověď třídění odpadu a debatní kroužky ve třídách nad různými událostmi v okolí a ve světě. Z vlastní zkušenosti velice oceňuji budování středisek zabývajících se ekologickou výchovou. Dokáží i nejmenším dětem zábavnou formou ukázat a vysvětlit koloběh života, naše chování a dopady na budoucí společnost. Mnohokrát jsem se již nechala v takovýchto zařízeních inspirovat, abych dětem přímo v MŠ nabídla ukázky a zážitky z oblasti ekologie.

7. položka se zabývala otázkou snahy mateřských škol v JMK o snížení nepříznivého dopadu na životní prostředí, přičemž v nabídce odpovědí se jednalo o škálované zatrhávání vlastního pohledu na situaci v oblasti šetrnosti vody, nakládání s odpady a úsporou energie. Obzvláště v této položce bylo nutné se zamyslet, jaká opatření mateřská škola má a jak se k tomuto tématu staví. Odpověď vůbec, kdy by se mateřská škola k tomuto problému nijak nestavila, se neobjevila v žádném dotazníku. Naopak, pozitivního ohodnocení získaly všechny oblasti, s převahou středně kladných odpovědí. Zde se ukázala největší práce zahrnutá v oblasti nakládání s odpady.

Abychom si dokázali na předpoklad č. 2 odpovědět, bylo zapotřebí získat povědomí i v otázce recyklace materiálu. Odpovědi v 8. položce dotazníku byly překvapující, celých 100% MŠ zapojených do výzkumného šetření ve svých školách recykluje papír, 78 škol následně šetrně nakládá s plasty, 43 škol vede děti a personál k recyklaci skla, v 8 školách na jižní Moravě se recyklují baterie, následně je 14 školami zastoupeno i recyklování cartridgií a 3 školami elektrozařízení. Z mého pohledu jsou tato čísla velice uspokojivá. Mateřské školy v oblasti recyklace více než hojně zapojují a vedou k tomu nejmladší populaci. Sama vidím,

že díky boxům určeným k recyklaci v prostorách MŠ, kde pracuji, jsou do této problematiky zapojeni i rodiče dětí, školu podporují a nosí z domovů materiál, který děti následně vyhazují do určených boxů v MŠ a povídají si o tom.

Předpoklad č. 2 vidíme díky předchozím položkám zcela naplněn. Dotazované mateřské školy v JMK se k problematice recyklace a předávání myšlenek šetrnosti dětem staví čelem a tyto myšlenky aplikují do praxe. Úspěšnost tohoto vzdělávání a vychovávání se ukáže až v budoucích letech, nyní ale můžeme říci, že se mateřské školy na lepším životním prostředí podílí.

Oblast: Zaměstnanecké podmínky

Výzkumná otázka č. 3

Kterými benefity jsou zaměstnanci mateřských škol v JMK podporováni?

Předpoklad č. 3

Předpokládáme, že zaměstnanci mateřských škol v JMK mají benefity specifikovány spíše ve finančních poukázkách než v jiných variantách.

U položky č. 4 se nám ukázalo, že zaměstnanci zhruba v 83% zastávají názor, že benefity ve svém zaměstnání dostávají. Pouze dvě z dotazovaných školek podporu v podobě nejrůznějších benefitů nedostávají nebo je třeba jen nedokáží identifikovat a vše berou jako samozřejmost, i toto může jedno z možných vysvětlení. Při otázce konkrétních položek, které jsou pod termínem benefity představovány, napsali respondenti např. firemní oblečení, příspěvek na dovolenou či táborové pobyty vlastních dětí, příspěvek na stravování, poukázky na kulturu a sport, vánoční oslavy či výjezdní porady doplněné o relaxační a sportovní aktivitu.

Výpovědí jednoho z respondentů, jenž v rámci dotazníkového šetření odpovídal, bylo zapůjčení prostor a materiálu MŠ k vlastnímu užití, čímž vidí ze strany vedení mateřské školy velkou důvěru.

Předpoklad, že zaměstnanci MŠ v JMK mají benefity specifikovány spíše ve finančních poukázkách než v jiných variantách nelze jednoznačně potvrdit ani vyvrátit. Rozložení těchto případů bylo různorodé a i škála představující benefity je velice široká, a to jak ve finančních poukazech, tak i v zájmu vedení o zaměstnance v podobě firemního oblečení a různých společných aktivit. Přesto ale finanční podpora je jedním hlavních z prvků, a to v nejrůznějších podobách.

5. položka sice spadá do oblasti zaměstnaneckých podmínek, přesto není pro náš výzkumný předpoklad nijak potřebná. Na otázku pozice propagačního pracovníka v MŠ odpovědělo kladně pouze 15 dotazovaných. V dalších 46 mateřských školách se na propagaci jejich organizace podílí více osob a ve 21 školách není na propagaci nikdo více zaměřen, a to především z časových a finančních důvodů. Přesto mnohé mateřské školy mají alespoň webové stránky, na kterých visí nejdůležitější informace o provozu a vzdělávání v dané MŠ.

Oblast: Přístup ke studentům a zapojení rodičů

Výzkumná otázka č. 4

Kterými formami spolupracují mateřské školy v JMK s dětmi a rodiči?

Předpoklad č. 4

Předpokládáme, že zaměstnanci mateřských škol v JMK spolupracují s dětmi a jejich rodiči v široké míře, zejména v osobním kontaktu a diskuzích.

Inkluze je v dnešní době velice aktuálním tématem, tudíž i zapojení dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními je důležitou otázkou, ke které se musí mateřské školy postavit. 9. položka se právě tímto tématem zabývá. Ve více než polovině dotazovaných mateřských škol jsou připraveni na integraci dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními. 11 mateřských škol musí na svých podmínkách a potřebách pro tyto děti ještě zapracovat. Opravdu se ale jedná o malé číslo, což je moc dobře. Školy se mohou nechat inspirovat u kolegů a své nedostatky dotáhnout k připravenému prostředí.

Položka č. 10 se zajímala o zapojení rodičů do života školy. 74,39 % ze zapojených mateřských škol v JMK s rodiči spolupracuje, využívají jejich nabídek exkurzí mezi nejrůznější obory, nabízí věcný materiál i finanční podporu. Ve čtyřech mateřských školách se rodiče aktivně podílí na tvorbě školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Ani jedna z mateřských škol není v situaci, že by rodiče a další rodinné příslušníky do dění školy alespoň v malé míře nezapojovala. Na základě těchto výsledku můžeme říci, že předpokládané zapojení zaměstnanců mateřských škol v JMK je na vysoké úrovni, a to především v osobních kontaktech, kdy rodiče s učiteli diskutují o dalších prostředcích vzdělávání a pomáhají obohatit tuto nabídku vlastními prostředky.

Oblast: Výživa a zdraví

Výzkumná otázka č. 5

Jak se mateřské školy v JMK starají o zdraví dětí?

Předpoklad č. 5

Předpokládáme, že mateřské školy v JMK spolupracují se stravovacími zařízeními, aby byla výživa dětí pestrá a zdravá a nabízí dětem dostatek pohybových aktivit.

K tomu, abychom potvrdili či vyvrátili 5. předpoklad, můžeme využít položky 11 a 12 z dotazníkového šetření. Tyto položky zjišťovaly, jak se mateřské školy v JMK staví k odlišnostem ve stravování dnešních dětí a zda mateřské školy nabízí dětem některé sportovní aktivity nad rámec běžného vzdělávání.

Položka zjišťující stav školních kuchyní předkládá stanovisko, že pouhých 43,9% jídelen vaří diety, které jsou potřebné ke stravování dětí. 37,8% kuchyní se na stravování dětí s dietami částečně podílí, a to ve spolupráci rodičů. 18,3% kuchyní nemá zajištěno podmínky, aby se zajistilo vaření i pro děti s dietami. Může se jednat o podmínky personální, finanční, materiální a nevzdělanost zaměstnanců školních kuchyní. Z těchto výsledků vidíme, že školní stravování není ještě zcela připravené zajistit dnešním dětem a jejich rodičům plnohodnotnou a především bezstarostnou docházku do mateřské školy, protože se neustále musí vynakládat úsilí a kontrolovat, jakými surovinami jsou děti stravovány.

Položka zabývající se sportovními aktivitami ukázala pozitivnější stanovisko. Až 80% mateřských škol v JMK nabízí sportovní aktivity navíc a necelých 20% se je snaží zahrnovat alespoň při výjimečných událostech. Některé paní učitelky do dotazníku napsaly, jaké aktivity to např. jsou. Jedná se o plavání, cvičení v Sokolovnách, jóga, dětské tancování a aerobic, bruslení, lyžařský výcvik, návštěvy lanových center a zábavních parků atd., jedna paní učitelka přímo poznamenala: *„Pohyb je pro naše děti velkým uspokojením a pro naši školu stěžejním bodem ve vzdělávání takto malých dětí, proto se u nás ve školce snažíme zahrnovat nadstandartní pohybové aktivity, aby děti poznávaly své tělo a uspokojily touhu po pohybu a vydovádění.“*

Osobně si myslím, že jsou mateřské školy v JMK v této oblasti na velmi dobrých číslech, ví, že je pohyb velice důležitý a provozují různé aktivity nad rámec doporučeného vzdělávání.

5. předpoklad můžeme v oblasti pohybu jistě v mnohém potvrdit, bohužel, stravovací oblast je ještě otázkou diskuzí, a to jak ze stran pedagogů, rodičů, tak i samotných kuchařů a kuchařek a jejich zřizovatelů. Důležitá je ochota něco změnit, pohlédnout na děti z jiného úhlu, všimnout si nových stravovacích trendů a počítat s velkým množstvím alergenů. Ve stravování mají

mateřské školy v JMK ještě dlouhé kroky před sebou, aby bylo každé dítě po stránce zdravé a pestré stravy uspokojeno.

Předpoklady, které byly ve výzkumu definovány, se z velké části potvrdily. Moje vlastní očekávání byla různorodá, stejně jako položky celého výzkumného šetření, přesto jsem ráda, že se v mateřských školách v Jihomoravském kraji snaží ve své práci a životě školy naplňovat společenské myšlenky a jednat odpovědně k sobě samým i k budoucím generacím, a to především dobrým příkladem dětem v mateřských školách.

Protože měl dotazník za dílčí cíl také informovat pedagogy MŠ o projektu Odpovědná škola, chci se v budoucnu se zúčastněnými školami zkontaktovat a přizvat je k zapojení do společensky odpovědného projektu.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se věnovala tématice společenské odpovědnosti v mateřských školách, a to na základě působení společensky odpovědných prvků jak v soukromé, tak ve státní i neziskové sféře. V dnešní době zasahují prvky společenské odpovědnosti i do škol. To vše v České republice zprostředkovává projekt Odpovědná škola. Mateřská škola, v níž působím, je do tohoto projektu zapojena již třetím rokem, a proto jsem se při volbě tématu diplomové práce vydala tímto směrem.

Diplomová práce se opírá o předem stanovené cíle, a to v teoretické a empirické části. V teoretické části byl cíl zcela naplněn. Jedná se o prostudování odborné literatury a sepsání stěžejních myšlenek, které představují společenskou odpovědnost u nás i ve světě. V jedné z prvních kapitol jsem popisovala stěžejní události, které definovaly téma společenské odpovědnosti až do dnešní doby, kdy se za období vzniku považují 50. léta 20. století. Taktéž jsem ocitovala definice, které k tomuto tématu prezentují zainteresované osobnosti a různé organizace či Evropská unie. Větší pozornost jsem věnovala hlavním pilířům CSR, kterými jsou oblast ekonomických aktivit, environmentální část a sociální aktivity. Všechny tři pilíře jsou na sobě závislé a ve své práci se prolínají. Jednu ze stěžejních kapitol teoretické části jsem věnovala projektu Odpovědná škola, který propaguje Asociace společenské odpovědnosti. Zaměřila jsem se především na přínos tohoto projektu pro mateřské školy, a to v oblastech ekologie, zaměstnaneckých podmínek, přístupu ke studentům a zapojení rodičů, výživy a zdraví, aktivit v místní komunitě.

V empirické části byl stanoven hlavní cíl, na něž navazují i dílčí cíle, které následně dostávají přesah i do budoucí činnosti mateřských škol. Hlavním cílem bylo využití dotazníkového šetření k získání informací o tom, zda pedagogičtí zaměstnanci mateřských škol v JMK naplňují myšlenky společenské odpovědnosti, kterou právě pro školy formuluje projekt Odpovědná škola. Dílčí cíl se vztahoval k sestavení dotazníku, který sloužil ke sběru dat k této diplomové práci, ale sekundárně byli jeho prostřednictvím pedagogové MŠ informováni o tématu společenské odpovědnosti. Celému výzkumnému šetření předcházelo stanovení výzkumných otázek a předpokladů, určení počtu vzorku respondentů a předvýzkum, který odhalil odborné nedostatky. Ty byly před finálním výzkumem ošetřeny.

Dotazník, obsahující 12 položek, byl rozeslán mezi 105 mateřských škol v Jihomoravském kraji, do výzkumného šetření bylo v konečné podobě připuštěno 82 zodpovězených dotazníků.

Po zpracování výsledků bylo zjištěno, že v mnoha mateřských školách myšlenky společenské odpovědnosti jsou naplňovány, a to v pozitivním počtu.

Dalším dílčím cílem byl přesah celého výzkumného šetření, a to informování pedagogů mateřských škol o tématu společenské odpovědnosti, kterou mohou školy zahrnout do svého programu. Ráda bych díky kontaktům a zájmu mateřských škol uspořádala konferenci s pozvanými hosty z Asociace společenské odpovědnosti a nabídla zúčastněným možnost připojit se mezi Odpovědné školy, předat vlastní zkušenosti a pozitiva z přínosu. To vše je otázkou dalšího plánování.

POUŽITÉ ZDROJE

Literární zdroje

BLÁHA, Jiří a Martin ČERNEK. *Podnikatelská etika a CSR*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2015. ISBN 978-80-248-3828-1.

ČERNOHORSKÁ, Lenka a Anna PUTNOVÁ. *Společenská odpovědnost firem a jak ji měřit?*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2012. ISBN 978-80-7204-806-9.

GREGOR, Filip. *Společenská odpovědnost firem a ochrana životního prostředí: jak hodnotit odpovědnost korporací?*. Praha: Zelený kruh, 2007. ISBN 978-80-254-0204-7.

CHRÁSKA, Miroslav. *Hypotézy a jejich ověřování v klasických pedagogických výzkumech*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 2005, 61 s. ISBN 80-7220-253-7

CHRÁSKA, Miroslav a Ilona KOČVAROVÁ. *Kvantitativní design v pedagogických výzkumech začínajících akademických pracovníků*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014. ISBN 978-80-7454-420-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007, 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice: základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0765-5.

KAŠPAROVÁ, Klára a Vilém KUNZ. *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*. Praha: Grada, 2013, 160 s. ISBN 978-80-247-4480-3.

KLODOVÁ, Dana. *Společenská odpovědnost základních škol – bakalářská práce*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

Kolektiv autorů. *Napříč společenskou odpovědností firem*. Kladno: AISIS, 2005. ISBN 80-239-6111-X.

KLODOVÁ, Dana. *Společenská odpovědnost základních škol – bakalářská práce*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016

KULDOVÁ, Lucie. *Nový pohled na společenskou odpovědnost firem: strategická CSR*. Plzeň: Nava, 2012. ISBN 978-80-7211-408-5.

KULDOVÁ, Lucie. *Společenská odpovědnost firem: etické podnikání a sociální odpovědnost v praxi*. Kanina - Plzeň: OPS, 2010, 193 s. ISBN 978-80-87269-12-1.

KUNZ, Vilém. *Společenská odpovědnost firem*. Praha: Grada Publishing, 2012, 208 s. ISBN 978-80-247-3983-0.

PAVLÍK, Marek a Martin BĚLČÍK. *Společenská odpovědnost organizace: CSR v praxi a jak s ním dál*. Praha: Grada, 2010, 176 s. ISBN 978-80-247-3157-5.

PÍCHA, Kamil. *Společenská odpovědnost podniku v aktuálních trendech a souvislostech*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-87197-55-4.

PLÁŠKOVÁ, Alena. *Společenská odpovědnost firem (CSR): aplikace a hodnocení: podnikatelský sektor*. 2. vyd. Praha: Národní informační středisko podpory kvality, 2009, 116 s. ISBN 978-80-02-02205-3.

PETŘÍKOVÁ, Růžena, Zdenka HOFBRUCKEROVÁ, Romana LEŠINGROVÁ a Pavel HERCÍK. *Společenská odpovědnost organizací*. 1. vyd. Ostrava: DTO CZ, 2008. ISBN 978-80-02-02099-8.

POKORNÁ, Dana. *Koncept společenské odpovědnosti: obsah, podstata, rozsah*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 327 s. ISBN 978-80-244-3348-6.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.

SVOBODA, Jiří. Význam konceptu společenské odpovědnosti organizací (CSR) a jeho využívání v České republice. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2011. Teze disertační práce. ISBN 978-80-7454-073-8.

TETŘEVOVÁ, Liběna. *Společenská odpovědnost firem společensky citlivých odvětví*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017, 224 s. ISBN 978-80-271-0285-3.

ZADRAŽILOVÁ, Dana. *Společenská odpovědnost podniků: transparentnost a etika podnikání*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. 167 s. ISBN 978-80-7400-192-5.

Internetové zdroje

Asociace společenské odpovědnosti [online]. [cit. 2017] . Dostupné z:

<http://www.spolecenskaodpovednostfirem.cz/oasociaci/>

ACSR Výroční zpráva 2015 [online]. [cit. 2017] . Dostupné z:

<http://www.spolecenskaodpovednostfirem.cz/wp-content/uploads/2016/10/A-CSR-vyrocnizprava-2015.pdf>

Odpovědná škola [online]. [cit. 2017] . Dostupné z:

<http://www.odpovednaskola.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

CSR – Společenská odpovědnost

JMK – Jihomoravský kraj

MŠ – mateřská škola/mateřské školy

A-CSR – Asociace společenské odpovědnosti

ČR – Česká republika

USA – Spojené státy americké

OSN – Organizace spojených národů

UP – Univerzita Palackého

Obr. - obrázek

Tzv. – tak zvaně

atd. - a tak dále

č. - číslo

např. - například

tzn. – to znamená

% - procento

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Pilíře společenské odpovědnosti

Obr. č. 2: Logo Asociace společenské odpovědnosti

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Délka práce v MŠ

Tabulka č. 2 Podílení se MŠ na dění v místní komunitě/obci

Tabulka č. 3 Spolupráce MŠ s dalšími subjekty

Tabulka č. 4 MŠ má nastaveny zaměstnanecké benefity

Tabulka č. 5 MŠ má pracovníka pověřeného propagací „navenek“

Tabulka č. 6: vyhodnocení položky č. 6 Jakým způsobem vytváříte u dětí pozitivní vztah k přírodě?

Tabulka č. 7 Nakládání s odpady

Tabulka č. 8 Úspora energie

Tabulka č. 9 Šetrnost vody

Tabulka č. 10 MŠ má nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami

Tabulka č. 11 MŠ zapojuje do svého dění i rodiče dětí

Tabulka č. 12 Školní kuchyně MŠ respektuje diety a odlišnosti ve stravování dětí

Tabulka č. 13 MŠ má ve svém ŠVP i jiné sportovní aktivity nad rámec běžného vzdělávání

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: vyhodnocení položky č. 1 Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

Graf č. 2: vyhodnocení položky č. 2 Podílí se vaše mateřská škola na dění v místní komunitě/v obci?

Graf č. 3: vyhodnocení položky č. 3 Spolupracuje vaše mateřská škola s dalšími subjekty ve vaší lokalitě

Graf č. 4: vyhodnocení položky č. 4 Má vaše škola nastaveny zaměstnanecké benefity?

Graf č. 5: vyhodnocení položky č. 5 Je ve vaší MŠ pracovník/pracovnice pověřený propagací školy „navenek“?

Graf č. 6: vyhodnocení položky č. 7 Snaží se vaše mateřská škola o snížení nepříznivého dopadu na životní prostředí? Ve kterých oblastech a jak moc?

Graf č. 7: vyhodnocení položky č. 8 Zatrhněte všechny položky, které se ve vaší MŠ recyklují

Graf č. 8: vyhodnocení položky č. 9 Má vaše škola nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami?

Graf č. 9: vyhodnocení položky č. 10 Zapojuje vaše škola do svého dění i rodiče dětí? Jakým způsobem?

Graf č. 10: vyhodnocení položky č. 11 Respektuje vaše školní kuchyně diety a odlišnosti ve stravování u dětí, snaží se pro tyto děti vařit náhradní varianty?

Graf č. 11: vyhodnocení položky č. 12 Máte ve svém školním vzdělávacím programu zapojeny i jiné sportovní aktivity, které jsou nad rámec běžného vzdělávání?

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Informační dopis k dotazníkovému šetření

Příloha č. 2: Přepis elektronického dotazníku

Příloha č. 1: Informační dopis k dotazníkovému šetření

Vážená paní ředitelko, vážená paní učitelko, jmenuji se Petra Kušlová a jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského studia oboru Předškolní pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. K ukončení svého studia zpracovávám diplomovou práci, která se zabývá tématem společensky odpovědného chování v mateřských školách a zjišťuje, zda jsou prvky tohoto chování utvářeny také v mateřských školách v Jihomoravském kraji. Velkou podporou a pomocí pro mateřské školy je projekt Odpovědná škola, do kterého je zapojena i mateřská škola, ve které pracuji já. Dotazníkové šetření založené na oblastech společensky odpovědného chování, kterým se zabývám, by mělo objasnit situaci mateřských škol na jižní Moravě. Výsledky výzkumu poslouží jak ke zhodnocení vaší mateřské školy, tak také ke zpracování mé diplomové práce.

Touto formou se na Vás obracím s prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který je určen všem pedagogickým pracovníkům v mateřských školách. Za vaší mateřskou školu prosím o vyplnění pouze jednoho dotazníku.

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu pomoci mi při výzkumu.

S úctou Bc. Petra Kušlová DiS.

studentka 2. ročníku oboru Předškolní pedagogika

Příloha č. 2: Přepis elektronického dotazníku

Vážené paní učitelko, vážený pane učiteli,

jmenuji se Petra Kušlová a jsem studentkou PdF UP v Olomouci. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který je součástí mé diplomové práce na téma „*Zapojení mateřských škol do projektu Odpovědná škola*“. Na základě výsledků pak budu moci dále stanovit potřebné kroky, aby se další mateřské školy mohly do projektu také zapojit.

Dotazník je anonymní, vaše mateřská škola nebude nikde uvedena a jeho vyplnění Vám zabere jen pár minut. Prosím o jeho vyplnění do 30. 6. 2017.

Výsledky dotazníku bude možné získat na mailu kuslova@luzanky.cz.

Mnohokrát Vám děkuji za ochotu i Váš čas,
Bc. Petra Kušlová DiS.

Vaše odpovědi, prosím, zakroužkujte, popř. doplňte dle Vašeho mínění.

1. Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

- a) méně než 1 rok
- b) 1-3 roky
- c) 4-10 let
- d) 10 let a více

Oblast: **Aktivity v místní komunitě**

2. Podílí se vaše mateřská škola na dění v místní komunitě/v obci?

- a) Ano
- b) Výjimečně, na požádání
- c) Ne

3. Spolupracuje vaše mateřská škola s dalšími subjekty ve vaší lokalitě

(školy, podnikatelé, veřejné instituce, jiné)?

a) Ano

S kterými?

b) Výjimečně, na požádání,

S kterými?

c) Ne

Oblast: **Zaměstnanecké podmínky**

4. Má vaše škola nastaveny zaměstnanecké benefity?

a) Ano

Které?

b) Občas, není to pravidlem

c) Ne

5. Je ve vaší MŠ pracovník pověřený propagací školy „navenek“?

(Máte PR zaměstnance?)

a) Ano, máme konkrétní osobu

b) Na propagaci se podílí více zaměstnanců

c) Ne, na propagaci nejsou peníze a nezbývá ani čas

Oblast: **Ekologie**

6. Jakým způsobem vytváříte u dětí pozitivní vztah k přírodě?

.....
.....

7. Snaží se vaše mateřská škola o snížení nepříznivého dopadu na životní prostředí?

Ve kterých oblastech a jak moc?

- a) Nakládání s odpady
vůbec 1 2 3 4 5 velmi
- b) Úspora energie
vůbec 1 2 3 4 5 velmi
- c) Šetrnost vody
vůbec 1 2 3 4 5 velmi

8. Zatrhněte všechny položky, které se ve vaší MŠ recyklují.

- Papír
- Plasty
- Sklo
- Baterie
- Catridge
- Elektrozařízení

Oblast: **Přístup ke studentům a zapojení rodičů**

9. Má vaše škola nastavené podmínky pro integraci dětí s individuálními vzdělávacími potřebami? (nadání, postižení)

- a) Ano
- b) V malé míře
- c) Ne

10. Zapojuje vaše škola do svého dění i rodiče dětí? Jakým způsobem?

- a) Ano
Jakým způsobem?
- b) Pouze ve výjimečných situacích
- c) Ne

Oblast: **Výživa a zdraví**

11. Respektuje vaše školní kuchyně diety a odlišnosti ve stravování u dětí, snaží se pro tyto děti vařit náhradní varianty?

- a) Ano, vaří se diety
- b) Pouze částečně ve spolupráci s rodiči konkrétního dítěte
- c) Ne, nemá na to podmínky

12. Máte ve svém školním vzdělávacím programu zapojeny i jiné sportovní aktivity, které jsou nad rámec běžného vzdělávání?

- a) Ano
Které?.....
- b) Jen při výjimečných situacích
- c) Ne

Pokud máte zájem o informace k projektu Odpovědná škola, kontaktujte mě, prosím, na e- mail kuslova@luzanky.cz nebo se podívejte na webové stránky projektu www.odpovednaskola.cz.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Petra Kušlová
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Společenská odpovědnost v mateřské škole
Název v angličtině:	Social responsibility in kindergarten
Anotace práce:	<p>Diplomová práce Společenská odpovědnost v mateřské škole se zabývá problematikou společenské odpovědnosti a jejím pojetím ve školské sféře, zejména v mateřských školách.</p> <p>Cílem teoretické části diplomové práce je charakterizovat hlavní myšlenky společenské odpovědnosti, definovat základní pilíře a oblasti, kterým se toto téma už dlouhá léta věnuje. Dále také představit základní oblasti a konkrétní pojetí projektu Odpovědná škola v ČR.</p> <p>Empirická část je věnována výzkumnému šetření, které za pomoci dotazníku zmapovalo situaci u 82 mateřských škol v Jihomoravském kraji, zda se v základních oblastech, které definuje projekt Odpovědná škola, snaží myšlenky společenské odpovědnosti naplnit, aniž by byly prozatím do projektu přímo zapojeny. Výsledku výzkumu a představení tohoto projektu mateřským školám může vést k širšímu zapojení do projektu Odpovědná škola.</p>
Klíčová slova:	Sociální odpovědnost, projekt Odpovědná škola, mateřská škola, sociální oblast, ekonomická oblast, environmentální oblast

Anotace v angličtině:	<p>This thesis deals with the issue of social responsibility and its concept in the school environment, especially in the kindergartens. The aim of the theoretical part of the thesis is to characterize the main ideas of social responsibility and define the basic pillars and the areas of this concept. Furthermore, I focus on introduce the basic areas and the concrete concept of the project Responsible School project in the Czech Republic.</p> <p>The empirical part is devoted to a research survey which, with the help of the questionnaire, describes the situation in 82 kindergartens in the South Moravian Region. I am interested in how the kindergartens are trying to fulfill the ideas of the social responsibility in the core areas defined by the Responsible School project, without being involved directly in the project. The results of this research and the introduction of this project to others kindergartens can lead to wider involvement in the Responsible School project.</p>
Klíčová slova v angličtině:	social responsibility, Responsible School project, kindergarten, social area, economy area, environmental area
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Informační dopis k dotazníkovému šetření</p> <p>Příloha č. 2: Přepis elektronického dotazníku</p>
Rozsah práce:	76 stran
Jazyk práce:	čeština